

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

Ljubljana, 21. maja 1976 — Številka 10

Hodimo po naši žareči krogli — gospodarji zemlje in veselja. Vsak zaokrožen kot ta krogla, usmerjen vase in nadut.

Ko nas iz osrčja sveta zadene naravnost v srce in nam pobere najbližje, nas gon po ohranitvi združi. Spet si rečemo „tovariš“ in „prijatelj“. Spet smo zmožni dejanj, vrednih teh besed.

Tako se ohranjamo. Zadovoljni smo, če se nam posreči ukaniti naravo; groza pa nas obide ob spoznanju, da človekove sle po uničevanju ne moremo izkoreniniti. V vojni velja beseda „tovariš“ samo za pripadnike iste fronte, iste narodnosti, istega prepričanja. Drugi ljudje pa so . . .

Saj res, ali so drugi tudi ljudje?

Primerjajmo — na primer v našem tisočletju — število žrtev naravnih nesreč in število vojnih žrtev.

JA-MA

Zdenko Mali

Simbol mladosti

Mesec maj za jugoslovansko socialistično skupnost, narode in narodnosti, za mladi rod in delovne ljudi že dolgo ni več običajen pomladanski mesec. Že dolgo pomeni nekaj več. V tem mesecu praznujemo rojstni dan tovariša Tita. Ta dan in mesec mladosti praznujemo kot simbol večne revolucionarne mladosti naše družbe, kateri je dal in daje tovariš Tito svoj neizmisljivi del. Ob tem prazniku revolucije, boja, ustvarjanja, svobode, je težko povzeti vse tisto, zaradi česar je mesec mladosti praznik vsega in vsakogar, ki napredno misli in dela. Te dni slavimo v času, ko je osrednja pozornost posvečena boju za uresničevanje ustave, ko potekajo razprave o osutku zakona o združenem delu, ko se borimo za revolucionarno preobrazbo srednjega in visokega šolstva, za socialno preobrazbo celotne politike, ki mora biti naslonjena na interese tistih slojev gospodarstva, ki živijo od svojega dela, za doslednejše odpravljanje neupravičenih socialnih razlik, za stabilizacijo in krepitev materialne osnove samoupravljanja, za večji samoupravljalni red in zakonitosti itd. Skratka, smo v obdobju družbenega razvoja, ki jasno kaže, da brez idejnega, ustvarjalnega dela in idejnega boja za dosledno razredno usmeritev ne moremo naprej.

Ves ta revolucionarni boj, ki ga bojujemo na čelu z Zvezo komunistov ter delovnimi ljudmi, je namenjen delovnemu človeku. Zato revolucija ni in ne more biti končana. Danes je revolucija boj za te nove odnose, ki pomenijo, da bomo v skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti zagotovili ne

samo resnično enakopravnost, ampak tudi uresničitev naših skupnih interesov in svetle perspektive, ki nam jo samouprava ter čvrsta jugoslovanska skupnost ponuja in zagotavlja. Ker smo tudi mladi spoznali nujnost take revolucije v današnjih razmerah, se moramo zato iz tradicij našega revolucionarnega boja doslej kar največ naučiti, kar največ se moramo naučiti od človeka revolucionarnih dejanj — tovariša Tita.

Zato narodnoosvobodilni boj z ljudmi, ki so ga bili, z ideali, ki so ga spodbujali, z dejanji, ki so ga spremljali, s tragedijami, ki so ga dramtizirale, z uspehi in cilji, ki jih je dosegel s človeškostjo njegovih borcev, navdihuje naša današnja prizadevanja na tisočih področjih boja za socializem, pa tudi naše načrte za jutri in vizije prihodnosti. Vrednote tega časa nas spremljajo danes, ko se tujina na različne načine vmešava v naše družbeno življenje, ko našim rojakom zanikujejo nacionalno identiteto, jih skušajo potujčiti in asimilirati, spremljajo nas, ko danes in bomo tudi v prihodnje potrjevali našo voljo, da ohranimo lastno svobodo in podpremo voljo nesvobodnih, da si jo pridobijo.

Mladim pomenita mesec mladosti in rojstni dan tovariša Tita neizčrpen vir čustvenih energij in spodbud za uresničevanje delovnih nalog in ciljev, ki smo si jih s tovarišem Titom na čelu zastavili.

Tito je mladim zgled, pogum, delo, svoboda, prihodnost, je v najbolj skritih kotičkih naših src, zato mu ob njegovem in našem prazniku iskreno čestitamo z željo, da še dolgo ostane med nami!

Pionirji OŠ Mirana Jarca iz Črnomelja smo sprejeli 8. 4. šolskega leta. Sprejeli smo jo od pionirjev iz Dragatuša. Učenci so pripravili pisani kulturni program. V pomenu šolstva med vojno je govoril tovariš Lojze Štaniha. Prišel je najbolj pričakovani trenutek. Pionirji so sprejeli šolsko torbo. Predsednica PU je prebrala pismo s pozdravi tovarišev iz Črnomelj. OŠ Mirana Jarca iz Črnomelj.

Literarno-novinarska
sekcija
OŠ Mirana Jarca
Črnomelj

V dve smeri?

Ob sedanjem stanju, ko težimo k racionalizaciji tudi na področju vzgoje in izobraževanja (kjer je na voljo že tako malo denarja), ne moremo mimo dvojezičnih šol: na obalnem in pomurskem območju.

V občinah Izola, Koper in Piran je bilo minulo leto v vzgojnovarstvenih zavodih 86 otrok, ki govorijo madžarski jezik, v občinah Lendava in Murska Sobota pa 380 otrok, ki govorijo madžarski jezik. Vsi otroci, ki kasneje obiskujejo dvojezično šolo, bi morali biti po pravih vsaj dve leti deležni vzgojnovarstvene dejavnosti, da bi se tako pripravili na zahtevno šolanje. Vendar pa deloma zaradi nezadostnih prispevkov staršev, pa tudi zaradi pomanjkanja vzgojiteljic tej potrebi ni vedno zadoščeno. Starši celo odtegujejo svoje otroke, ker se jim zdijo stroški previsoki. Pa tudi republika prispeva npr. občinski izobraževalni skupnosti v Lendavi in Murski Soboti samo toliko denarja kot drugim nerazvitim občinam. Toda ti dve morata skrbeti še za dvojezične oddelke — zato ni čudno, če denarja zmanjkuje.

Osnovne šole z italijanskim jezikom obiskuje 305 otrok, 1.401 otrok pa šole z madžarskim jezikom. V Lendavi imamo še posebno osnovno šolo z 98 otroki. Težko je dobiti učitelje, saj je poleg znanja jezika zahteven tudi ustrezen narodnostni sestav. Vendar nikakor ni mogoče doseči, da bi npr. na obalnem območju imeli samo italijanske učitelje, kot je po pravilih obvezno. Glede učbenikov pa si italijanske manjšine pomagajo s sodelovanjem s Hrvaško, v Pomurju pa uporabljajo slovenske, madžarske in pa v Novem Sadu prirejene učbenike.

Srednje šole za manjšino so samo na obalnem območju. Obiskuje jih 164 učencev. V Pomurju nimamo posebnih srednjih šol za madžarsko manjšino, pač pa otroci obiskujejo slovenske srednje šole. Najbrž gre tudi tu za pomanjkanje odločujočega denarja. Deloma pa

morda vpliva to, da se madžarsko govoreča mladina zaposluje pretežno v slovenskih delovnih organizacijah. Občutno pomanjkanje predmetnih učiteljev v odročnih krajih narodnostno mešanega ozemlja občine Murska Sobota pa znižuje kakovost pouka celo v osnovnih šolah. Najbrž se ne bomo zanašali na nekaj učiteljski idealizem — saj smo ga že toliko obsojali. Bolje bo stvarno pretehtati naloge in možnosti ter ukrepati. Ugotovljeno je namreč, da tudi republiški proračun zaostaja s svojimi deležem za izgradnjo vzgojnoizobraževalnih prostorov. Dodatne stroške za osnovno dejavnost pa bi morala kriti izobraževalna skupnost Slovenije.

Problem dvojezičnega šolstva so obravnavali (med drugim) na seji RK Socialistične zveze delovnega ljudstva. Ugotovili so, da smo vsi odgovorni za ustrezen razvoj in delovanje dvojezičnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov. Toda — vsi smo odgovorni tudi za racionalizacijo! Tako si moramo sočasno prizadevati v dveh nasprotujočih si smereh. Je potem čudno, če ne pridemo daleč?

N. MAURER

Postrežba in vodniki za obiskovalce

Cerkno in partizansko bolnišnico Franjo obišče vsako leto več šolarjev. Vedno pa je bilo težko s prehrano. Obiskovalci Cerkna tudi niso vedeli, kje naj dobe informacije. Največ so jih dobili na osnovni šoli — spomenik NOB, to delo pa je oteževalo redni pouk.

Končno so v Cerknem ustanovili Turistično društvo, ki je pričelo organizirati prehrano in vodstvo za obiskovalce.

Od 1. maja lahko dobijo v obratu družbene prehrane hrano tudi večje skupine. Seveda morajo o svojem obisku prej obvestiti Turistično društvo Cerkno.

JANEZ JERAM

Javna razprava o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje

»Da«, toda s pripombami

Prosvetni delavci sprejemajo predlog preobrazb srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki je odsev resničnih potreb ekonomskega in družbenega razvoja. Pripominjajo, da se je treba preobrazbe lotiti celotno, pripravljeno, na temelju izdelanih vsebinskih opredelitev, z analitično ugotovljenimi potrebami po določenih profilih. To pa pomeni, da je sodelovanje z združenim delom in visokimi šolami nujno, saj bo le tako mogoče izoblikovati ukrepe za ustrezno vsebino in organizacijo usmerjenega izobraževanja.

Ta ugotovitev je bila povedana letošnjega 5. maja na plenarni seji republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, potem ko smo poslušali povzetek javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, ki je potekala v vzgojnoizobraževalnih zavodih. O razpravah v občinah je poročal predsednik komisije za nadaljnji razvoj samoupravljanja Lojze Štaniha:

Javna razprava v občinah je podaljšana do konca maja, zato občinski odbori še niso razpravljali o pripombah in predlogih; zamujajo občinski sindikalni sveti pa tudi drugi nosilci javne razprave v združenem delu.

Poročevalec ugotavlja, da so bile razprave v večini občin vsaj kar zadeva področje vzgoje in izobraževanja — primerno pripravljene, prosvetni delavci se strinjajo s projektom, saj ustrezajo načelom ustave in izhodiščem kongresnih dokumentov. Med pripombami je treba omeniti predvsem tele:

Projekt omogoča, da se učenci eno leto pozneje kot doslej odločijo za poklic. Kljub temu bi bilo koristno, da bi se vsaj približno usmerili že v osnovni šoli; v prvem letu srednje šole naj bi se usmeritev potrdila ali pa spremenila na temelju novih spoznanj. Pripombe so zadevale tudi možnost horizontalnega prehajanja v prvem letu druge faze: programi primarnih usmeritev naj bi bili sestavljeni tako, da bodo ob koncu drugega leta prve faze še mogoče spremembe glede usmeritve v poklic, ne da bi bil učenec pri tem preveč obremenjen z dodatnim programom.

Nadaljnje spremembe so po-

trebne tudi v učnih načrtih osnovne šole ter organizaciji višjih in visokih šol, posebno kadrovskih.

Uresničevalce tega projekta je treba že sedaj začeti usposabljanje za spremenjene naloge; napak bi bilo namreč čakati na nove učitelje in se potem zaman spraševati, »kako rešiti zadrego«.

Podoba novega sistema usmerjenega izobraževanja bi bila jasnejša, če bi bila izdelana predmetnik in učni načrt prve faze. Niti malo ni namreč jasna programska in časovna zahteva za doseg teoretičnega in praktičnega znanja za opravljanje dela na določenih delovnih mestih. Tudi nomenklatura poklicev še ni izdelana.

V razpravah so nadalje opozarjali na pomen ustanavljanja posebnih izobraževalnih skupnosti, ki naj bi sodelovale pri oblikovanju mreže organizacij in vsebine celotnega usmerjenega izobraževanja. Dokler to ne bo urejeno in dokler ne bomo imeli potrebnih učiteljev, ne moremo začeti reforme. Pomisliti je treba, da bo v usmerjeno izobraževanje vključeno 60 do 90 % vse mladine. Ker pa gre za toliko mladih ljudi, moramo imeti skrbno izdelan načrt in ustrezne materialne možnosti. Le tako bomo mladim zagotovili možnost izobraževanja glede na njihove sposobnosti in potrebe združenega dela. Visoko šolstvo ima velik delež pri organizaciji in vsebinskih spremembah izobraževanja. Priprave torej ni mogoče omejiti samo na srednje šole, temveč mora pri tem zavzeti in odgovorno sodelovati tudi visoko šolstvo. Plenarne seje republiškega

odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja se je udeležila tudi Tilka Blaha, sekretarka republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije za izobraževanje, znanost in kulturo. Govorila je o tem, kako poteka javna razprava v združenem delu, ki jo vodi gospodarska zbornica.

Ta razprava sovpada v razpravo o osnutku zakona o združenem delu. Predvidevajo, da bo večina najpomembnejših razprav kmalu končana. Dosedanje razprave so spodbudne, ker potrjujejo pripravljenost združenega dela za neposredno pomoč pri uveljavljanju reforme. Izražajo pa bojazen, da bo v usmerjenem izobraževanju težje dobiti kadre za manj pri-

vlačne poklice, npr. v gradbeništvu in prometu. Menijo, da bo treba mladino bolj dosledno usmerjati v tiste poklice, ki jih gospodarstvo potrebuje in ki predstavljajo osrednjo gospodarsko usmeritev. Ni mogoče dopustiti, da bi se večina še nadalje odločala za »neproduktivne« poklice. S tem se namreč veča skupna poraba ne glede na resnične potrebe.

Vedno glasnejša je zahteva po enotni kvalifikacijski lestvici in nomenklaturi poklicev. Tudi združeno delo se zavema za oblikovanje posebnih izobraževalnih skupnosti; potrebni bodo torej skupni naporji vseh, da bodo ustanovljene.

M. K.

Salonit Anhovo: Potrebni so določni načrti

O preobrazbi srednjega šolstva je razpravljala tudi konferenca osnovnih organizacij podjetja SALONIT ANHOVO. Njihove pripombe je prebrala na plenarni seji delegatka Teodora Krpanova iz Nove Gorice. Takole menijo:

Model novega vzgojnoizobraževalnega sistema je zasnovan tako, da daje najboljšo možnost za kakovostno preobrazbo izobraževanja, ki bo ustrezalo potrebam gospodarstva in širše družbene skupnosti. Da pa bi lahko stvarno ocenili, koliko ustreza model zahtev po izobraževanju ob delu, iz dela in na delu, bi bilo treba čimprej izdelati še andragsko didaktični model, ki zahteva drugačne organizacijske oblike glede na posebnosti izobraževanja ob delu.

Organizacijska in vsebinska zasnova usmerjenega izobraževanja je nova kakovost, ki daje široke možnosti za graditev gibljivega, naprednega in vodoravno povezanega sistema. Vsem daje enake možnosti za doseg poklica. Število izobraževalnih poti glede na raven in vrsto izobrazbe je odvisno od potreb združenega dela.

Menimo, da ne smemo čakati samo na to, da bo samo združeno delo povedalo, za katere profile gre, in kje bo organizirano usmerjeno izobraževanje. Od gospodarske zbornice in zavoda SRS za šolstvo zahtevamo, da v sodelovanju z gospodarstvom, vzgojnoizobraževalnimi zavodi in inštituti izdelata nomenklaturu poklicev in profile ter izobraževalne programe za vse panoge. K temu delu je treba pritegniti strokovnjake iz gospodarstva, izobraževalne in družbenopolitične skupnosti morajo v okviru panoge ali regije izdelati določne načrte, ki naj temeljijo na programih razvoja.

Vsebinska in organizacijska zasnova usmerjenega izobraževanja zahteva več primerno usposobljenih kadrov, nove prostore, novo opremo in drugo. Menimo, da brez posebnih ukrepov ne moremo uspešno uresničiti reforme.

Iluzorno je misliti, da lahko na hitro zgradimo 1000 novih prostorov in pridobimo 800 novih učiteljev. Prav bi bilo tudi, da bi se vzgojnoizobraževalni zavodi povezali z gospodarstvom in od tam pridobili izkušene strokovnjake, ki bi kakovostno ohgatali vzgojnoizobraževalno delo.

Če se hočemo izogniti stihiskemu izobraževanju kadrov, moramo kadrovske okrepiti skupnosti za zaposlovanje, ki naj bi poklicno usmerjale mladino. Te skupnosti bi se morale tesneje povezati z združenim delom in sodelovati pri načrtovanju kadrov.

Kako naj poteka javna razprava o zakonu o združenem delu

V drugem delu plenarne seje so se delegati Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja dogovorili, kako bo potekala javna razprava o osnutku zakona o združenem delu. Sprejeli so tale načrt:

Republiški odbor sprejema načrt delovanja sindikatov v javni razpravi o osnutku zakona o združenem delu.

— Delegati republiškega odbora bodo dejavno vključeni v izvedbo načrtov občinskih koordinacijskih odborov.

— Občinski odbori sprejmejo v dogovorjenem roku svoje načrte, ki bodo organizacijsko in vsebinsko usklajeni z občinskimi načrti.

— Občinski odbori si pridobijo ustrezno število razlagalcev osnovnih zakonskih določil — ti tovariši naj se udeležijo organiziranih seminarjev pri občinskih koordinacijskih odborih.

— Vse osnovne organizacije sindikata oblikujejo politične komisije, ki so odgovorne za organizacijo preučevanja materialov in končno plenarno razpravo o osnutku zakona in pripombe delavcev o njem. Preverjati bodo tudi svojo samoupravno organiziranost.

— Občinski odbori zbirajo spremeljevalne predloge in poročila o izvajanju razprav ter jih pošljejo republiški odboru

in komisiji, ki bo predloge preučila in z njimi seznanila odbor za samoupravljanje pri republiškem odboru sindikata.

— Republiški odbor in občinski odbori bodo med razpravami organizirali posvete o možnostih samoupravnih povezovanj šol in VVZ ter se dogovarjali za prihodnjo samoupravno organiziranost šol in VVZ. Vsi občinski odbori bodo spodbujali sestavo in delovanje posebnih komisij z nalogo, da so te v povezavi z delavci šol in delajo pismene predloge prihodnje samoupravne organiziranosti delavcev v osnovnih šolah in VVZ.

— Republiški odbor in osnovne organizacije bodo spodbujale razprave o osnutku zakona o združenem delu v občinskih ali republiški izobraževalni skupnosti.

— Republiški odbor bo septembra na plenarni seji razpravljalo o pripombah in predlogih šol ter izobraževalnih skupnosti. Povzetke bo odbor posredoval odboru ZSS za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

Novo in preurejeno z denarjem občanov

Upravni odbor sklada ljubljanskih občin pri temeljni izobraževalni skupnosti Ljubljana občansko poroča o stanju pri gradnji osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov, za katere so občani plačevali ali pa plačujejo samoprispevek. Po načrtu iz leta 1971 (ko je izšel Odlok o ustanovitvi Sklada) naj bi do leta 1978 zgradili v ljubljanskih občinah 25 objektov za potrebe osnovnošolskih otrok ter zgradili ali adaptirali 25 objektov za varstvo in vzgojo predšolskih otrok. Od tega se niso pričeli urejati osnovnih šol in 10 vzgojnovarstvenih zavodov. Po predvidevanjih upravnega odbora jih bodo nekaj pričeli graditi že v letu 1976, preostale pa naslednje leto.

Natančen pregled o uporabi sredstev in razporeditvi adaptacij in novogradenj novih poslopij prikaže odbor v »Informacijah«, ki izhajajo petkrat letno. Tako se lahko občani natančno poučijo o smotrni uporabi denarja, zbranega s samoprispevkom.

N. M.

(Fotokrožek osnovne šole Črnomelj)

Tudi otroci s specifičnimi težavami so uspešni učenci

Vsak učenec mora doseči zahteve učnega načrta osnovne šole, učenec s specifičnimi učnimi težavami pa je to mnogokrat težko ali celo nemogoče. Čeprav so umsko normalno nadarjeni, pa imajo zaradi specifičnih učnih motenj velike težave pri nekaterih učnih predmetih.

Definicija pravi, da so otroci s specifičnimi učnimi težavami učenci, ki kažejo pomembno neskladnost med njihovimi domnevnimi intelektualnimi potenciali in resnično ravni storilnosti. Neskladnost izvira iz bazičnih motenj učnih procesov. Te motnje lahko spremljajo očitni znaki cerebralne disfunkcije. Motnje niso posledica splošne mentalne retardacije, vzgojne ali kulturne prikrajšanosti, težjih emocionalnih motenj ali čutnih okvar.

Učitelji in starši najpogosteje opisujejo te skupne značilnosti otrok pri učenju in vedenju:

- posebne težave pri pisanju in branju (je počasen, slabo oblikuje črke, grafomotorika in fina motorika sta okorni, dela napake);
- težave pri govoru (napačna, okorna izgovorjava glasov in besed, okrnjeno in bomo besedišče, okrnjenost v oblikovanju stavkov);
- težave pri računanju (računanje s prsti, težave pri odštevanju, seštevanju zaradi zamenjav vrstnega reda števil, težave pri poštevanju, pretvarjanju);
- pri risanju packanje, okorne črte, ne zna ustrezno razdeliti prostora;
- pri petju pomanjkanje smisla za besedilo in ritem, odsotnost poslušanja;
- pri večini se pojavlja psihomotorični nemir, nihanje v razpoloženju (izraziti slabi in dobri dnevi), razburljivost, naveličanost;
- v vedenju so bolj otročji, neobvladani;
- gibalno nespretni in nerodni;
- niso se sposobni za daljši čas zbrati;
- hitro se utrudijo.

Druge pristop do otroka, drugačni metodični postopki,

kot jih je poznal učenec, specifične naloge pouka in korekcija specifičnih učnih težav v malih skupinah pripomorejo, da so tudi otroci s specifičnimi učnimi težavami uspešni učenci.

Ne izhajamo samo iz otrokovih sposobnosti (razvitosti intelektualnih funkcij), temveč tudi z vidika otrokove osebnosti in njegovega okolja (družina, šola, vrstniki). Simptomatika, ki moti starše, učitelja, učenca in druge, nam mora povedati, da moramo spremeniti učne in vzgojne postopke.

SPORAZUMEVANJE Z OTROKOM

Vsakdo od nas ima svojo komunikacijo, govori v svojem jeziku. Tudi otrok s specifičnimi učnimi težavami govori mnogokrat v jeziku, ki ga ne razume. Posebno tedaj, ko postavljamo preden zahteve, hočemo otrokovo razumevanje, mi pa mu največkrat nismo znali prislusniti. Tudi z nemirom, tudi z upornostjo, pasivnostjo nam hoče otrok nekaj povedati. Preden zahtevamo od njega znanje, disciplino, določene dejavnosti, mu prislusnimo.

MOTIVACIJA IN UČENJE

Ni učenja in učinkov učenja brez motivacije. Iz te preproste formulacije, ki pa je temelj spoznanj na področju psihologije učenja, naj izhaja pedagoška praksa za otroke s specifičnimi učnimi težavami. Najprej je treba poiskati motivacijske razloge, ki pomembno vplivajo na učenje v šoli. Ob iskanju vzrokov nemotiviranosti za učenje moramo mnogokrat spoznati učenčeve globlje osebnostne lastnosti z dinamičnim delovanjem. Šele nato lahko razvijamo učenje v najširšem smislu. Postopno motivacijo za

učenje je uporabljal že Makarenko, prav tako postopne korake k daljnemu cilju. Otroku je treba najti predmet, ki ga veseli in pri katerem uspeva, in tja usmeriti njegovo dejavno energijo. Pri učencih, ki imajo specifične učne težave, so „priljubljeni“ učni predmeti pretežno tisti, ki ne vključujejo posebno vztrajnega pripravljanja. Sredstvo za to, da bomo povežali motivacijo in učenje, nam bo morda priljubljeni učni predmet, spodbudna šolska ocena, lahko pa omogočimo učenču doživljanje uspeha, samopotrditve in samouveljavitve.

UČNE NAVADE

Tudi učne navade so tesno povezane z uspešnostjo učenja. Starši in učitelji večkrat pravijo: kadar se je treba učiti, je ta otrok, kot bi bil „razšraufan“. Prostor mu ne ustreza; če se uči takoj, ko pride od pouka, je utrujen; če ga pošljejo pred spanjem, saj ga priganjamo k učenju, saj sedi ob knjigi ure in ure, pa iz tega učenja ni nič.

Aktivno učenje z učiteljevim usmerjanjem ali aktivnim usmerjanjem staršev preprečuje, da bi bil učenec le fizično navzoč ob knjigi ob razlagi. Otroci s specifičnimi učnimi težavami dajejo mnogokrat vtis, da se učijo zbrano, v resnici pa so njihove misli povsem drugje; morda na igrišču, morda pri televizijskih junakih. Sistematično razvijanje učnih in delovnih navad (tehnike učenja, zadržanja in stališča do učenja, vztrajnost, rednost, natančnost itd.), ki jih otrok ne razvija sam od sebe, je treba razvijati v šoli in doma.

SPLOŠNA IN SPECIFIČNA METODIKA POUKA

V šoli zahtevamo od učenca določeno znanje, določeno vedenje; to skušamo doseči z določeno metodo poučevanja in določenimi vzgojnimi prijemmi; pri tem si želimo tudi določeno otrokovo lastno aktivnost. Če

ne dosežemo uspeha po tej naprej načrtani poti, poskušamo drugače.

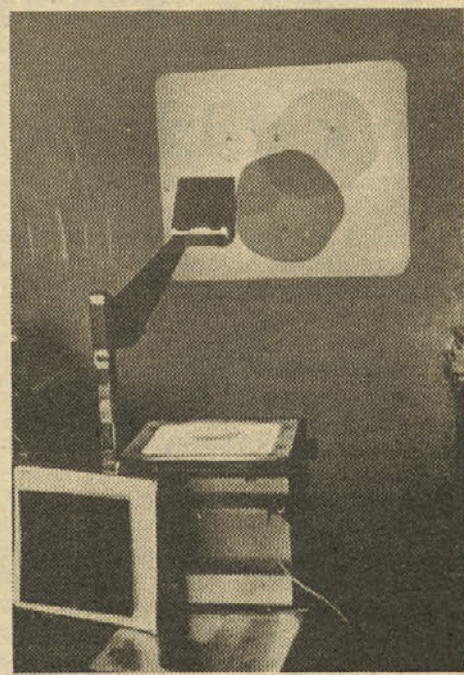
Vsak učitelj ima na voljo več metodičnih postopkov, ki jih lahko izrabimo v procesu učenja. Na primer: če učenec odklanja branje, mu ne bomo dali v roke knjige (ker je ne mara), dali mu bomo npr. listke, na katerih so napisane besede; iz njih bo sestavljal stavke, besedilo. Učenec pri tej vaji ne bo občutil zoprotnosti branja, čeprav prebere več, kot bi sicer v knjigi.

Tradicionalni razred z velikim številom učencev in pomanjkanje posebnih učnih pripomočkov, učitelju večkrat onemogočata, da bi uporabljal individualne postopke. Tudi v takšnem razredu pa lahko prožno uporabljamo vse moderne dosežke metodike, prilagojene posebnostim pouka in posameznim učencem.

NALOGE POUKA

Naloga pouka je tudi doseči zahteve učnega načrta za osnovno šolo. Da bomo te zahteve uresničili pri učencih s specifičnimi učnimi težavami, moramo vedeti:

- da potrebuje učenec posebno pedagoško pomoč pri premagovanju svojih učnih težav;
- da lahko dela učinkovito le v krajših časovnih presledkih — kakih 20 minut, nato pa mu je treba dopustiti možnost za razgibanje in sprostitev;
- da ne obremenjujemo učenca z dolgotrajnim pisanjem, branjem naenkrat,
- pri pouku mu damo možnosti za uspeh in samopotrditve na tistih področjih, kjer se lahko uspešno uveljavi;
- tudi spodbuda, morda z besedo, s kretjo in z dotikom naj ne bo redka v šoli in tudi doma ne;
- večkrat se pogovarjamo z otrokom o njegovih težavah in poudarimo prehodnost teh težav;
- pri pouku pomagamo učenču, da uvidi več možnosti pri reševanju nalog;

GRAFOSKOPKE PROSOJNICE, BARVNI NAUK ZA 5. RAZRED: Sava film je izdelal komplet grafoskopskih prosojnic Barvni nauk avtorice Helene Berce-Golob. Z uporabo grafoskopskih prosojnic lahko spoznavajo učenci likovne zakonitosti v dinamični obliki, vidijo nastajanje novih barv in odtenkov s prekrivanjem različnih barv. Tako posredno bogatijo njihovo ustvarjalnost in jih seznanjajo z vrednotami in zakonitostmi likovnega oblikovanja. Kompleti so: Mešanje barv I., Mešanje barv II., Mešanje barv III., Stopnjevanje barve, Eksperimentiranje z barvami. Kompleti stanejo 500,00 din, na voljo pa so pri Sava filmu in Državni založbi Slovenije — oddelek za učila. Priporočamo jih osnovnim in tudi srednjim šolam.

- omogočimo mu sproščeno ustnega izražanja, četudi ni slovnično pravilno povedal nobenega stavka; pustimo mu, da govori, ne popravljamo vsakega stavka;
- da moramo zadostiti otrokovim potrebam po gibanju (vključimo ga v šport, ki omogoča veliko gibanja, v prostem času naj se giblje na prostem);
- ob pritiskih se učenec s specifičnimi učnimi težavami še bolj dezorganizira, njegova učinkovitost pri delu se še zmanjša.

UČENCI S SPECIFIČNIMI UČNIMI TEŽAVAMI POTREBUJEJO POSEBNE KOREKTIVNE VAJE

Večina osnovnih šol pri nas je kadrovsko okrepljena s člani šolske svetovalne službe. Ti strokovni delavci vnašajo nove strokovne dejavnosti v šole ali nove oblike strokovne pomoči učencem. Organizirane korektivne vaje v šoli za učence s specifičnimi učnimi težavami naj imajo te naloge:

- izboljšati motnje branja in pisanja;
 - izboljšati orientacijo v prostoru;
 - izboljšati koncentracijo in vztrajnost;
 - doseči boljšo duševno integracijo.
- Korekcija specifičnih učnih težav se lahko prepleta tudi z rednim poukom v razredu. Na primer: prostorska orientacija ob matematični snovi — obhodi po kvadratu, krogu, trikotniku, obhodi po velikih likih, sprejembe smeri, odnosi večji manjši, lažji težji, daljši krajši, enako veliki kot ipd.
- Groba motorika: npr. dramatizacija berila, posnemanje gibov živali, poklici ljudi, vaje iz geometrije na dvorišču ipd.
- Fina motorika: zgodbica, odigrana s prsti, pri slovenskem jeziku, pri matematiki uporaba plošče s čepki ipd.
- Branje: glasna razločna izgovarjava, ponavljanje prvih ali zadnjih črk, zlogov, podkrepitev pri branju z ravnalom ali okencem ipd. Pisanje: podčrtavanje ali obkrožanje kritičnih črk, ojačanje osnovnih črt na listu, dopolnjevanje besed, stavkov, ki imajo kritično črko ipd.

SKUPINSKO DELO Z UČENCI

Skupinske oblike vzgojnega in izobraževalnega dela pogosto srečujemo v naših vzgojno-

izobraževalnih zavodih. Tudi pri učencih s specifičnimi učnimi težavami ugotavljamo ugodne vplive skupinskega dela. Majhne skupine učencev, ki se prostovoljno sestajajo enkrat do dvakrat tedensko po eno uro, kjer so učenci strokovno vodeni in usmerjeni, kaj hitro ustvarijo močno skupinsko dinamiko, ki pozitivno vpliva na njihove učne težave, vedenje, odnos do učenja, do sebe in do širšega okolja. Program skupinskega dela lahko obsega:

- posebne oblike komuniciranja (tematski pogovori, igrivo izražanje svojih misli prek vlog, prosto pripovedovanje zgodbic, pogovori o težavah in reševanju le-teh);
- gibčen in odprt sistem odnosov (npr. vodja skupine ni avtoritativna osebnost, temveč je vsem prijatelj, učenču v stiski omogočimo rešitev konflikta);
- vaje za sproščanje in ritmične vaje (npr. likovno ustvarjanje ob glasbi, ki se navezuje na poprejšnjo otrokovo pripoved, gibalne vaje);
- prosto igranje z različnimi igračami (npr. lutka, ki jo je imel otrok v predšolski dobi, dobi sedaj drugačno, bogatejšo vsebino);
- skupne vaje koncentracije (npr. pomislimo na drevo, nobena druga misel se nam ne sme vrniti, čas merimo);
- vaje spomina, vaje logičnega povezovanja med predmeti (npr. z razvojnimi igračami, ki jih lahko izdelajo tudi učenci sami);
- naučimo učence, kako se spočijejo v kratkem času, aktivni počitek (npr. učenci ležejo na hrbet, zaprejo oči, roke, noge, telo je sproščeno, ob umirjeni glasbi počivajo 5 minut);
- igrive oblike učenja (npr. iz teme Julijske Alpe — učenci sedijo okrog zemljevida „prijenja se naše zanimivo potovanje, polno razburljivih dogodkov“).

Skupne igre in vaje imajo otroci najraje na tleh. Omogočimo jim to. Učenca lahko velikokrat umirimo z dotikom, pobožajmo ga, stisnimo ga k sebi, kadar je nemiren, razburjen.

Učenec nam ne sme biti tuje. Otroci, ki imajo veliko, veliko potrebo.

Dobro poznavanje učenčeve osebnosti in njegovega okolja v interakciji z njim, nam omogoča uspešno delo v šoli.

ANGELCA ŽEROVNIK

K razpravi o predlogu usmerjenga izobraževanja

Za napredno reformo pouka fizike v usmerjenem izobraževanju

Letošnjega 14. aprila je bil aktivu društva matematikov, fizikov in astronomov SRS prikazan osnutek učnega načrta za fiziko za 1. razred usmerjenega izobraževanja in v zvezi s tem celotna shema prihodnjega pouka fizike v osnovni in srednji šoli. Poročal je prof. Aleksander Kregar, svetovalec za fiziko pri zavodu SRS za šolstvo. Udeležencem aktivna je bil razdeljen osnutek učnega načrta za 1. razred usmerjenega izobraževanja, na tabli pa je bila narisana celotna shema pouka fizike v zadnjih dveh letih osnovne šole ter v 1. razredu prihodnjega usmerjenega izobraževanja, in še predvidena razdelitev ur fizike po letnikih in vrstah šol.

Iz prikazane sheme je bilo jasno razvidno, in tudi poročalec je to posebej poudaril, da je 1. razred usmerjenega izobraževanja za fiziko v resnici podaljšek osnovnošolskega tečaja fizike, v drugem razredu usmerjenega izobraževanja pa naj bi se začel drugi cikel, ki bi se potem nadaljeval še v 3. in 4. letniku. Iz sheme učnega načrta se je dalo tudi razbrati, da je fizika na prvi stopnji zajeta v obsegu, ki je bil doslej običajen za srednje šole, skoraj do najmanjših podrobnosti, le bolj kvalitativno, v 1. razredu usmerjenega izobraževanja pa je snov sploh zelo zahtevna, zato naj bi se ne ocenjevala. (Čudna doslednost! Pred leti so nekateri, ki danes to zagovarjajo, zaglali vik in krik, ko je izšla uredba, da se morajo šolske naloge ponavljati, če jih piše več kot ena tretjina učencev nezadostno!)

K temu načrtu šolske reforme bi rad podal nekaj pripomb, zlasti k tistemu delu, ki zadeva 1. razred usmerjenega izobraževanja. Pobudo zanje mi je dala razprava na tem sestanku po re-

feratu, poznejši pogovori z nekaterimi udeleženci in pa to, da je referent — verjetno sprčo neugodne razprave — odstopil od poziva po odobritvi dosedanjega dela komisije, ki je sestavila omenjeni načrt, čeprav je v začetku zaprosil za tako odobritev.

Že več let govorimo o neustreznosti sedanjega šolskega sistema, ki ima za posledico prevelik osip na osnovnih, srednjih in višjih ter visokih šolah. Vzroke takega stanja je po splošnem mnenju treba iskati v prenatrpanosti gradiva, v nepravilnih metodično didaktičnih prijemih ter v neustreznem načinu preverjanja in ocenjevanja znanja učencev. Odprava takega stanja, torej posodobitev učnega vzgojnih oblik in vsebin, mora biti glavni smoter šolske reforme. Ta smoter morajo imeti pred očmi tudi sestavljavci novih učnih načrtov.

Zdaj pa pogledimo, kako predloženi osnutek učnega načrta rešuje ta problem! Snov, ki je predložena za 1. razred usmerjenega izobraževanja (nihanje,

valovanje ter atomika), je razmeroma zahtevna. Ista snov se je doslej obravnavala v 3. in 4. razredu gimnazije. (Na strokovnih šolah pa v 2. razredu, seveda na precej nižji ravni.) Učenci so bili torej stari 17 ali 18 let, zdaj pa naj bi to snov spoznali že pri 15 letih. Pa ne samo to. V usmerjeno izobraževanje bo poslej vključena vsa generacija, torej tudi tisti, ki so doslej obiskovali šole za učence v gospodarstvu (nekdanje vajeenske šole). Ti pa so bili velikokrat ali manj sposobni ali pa manj voljni za delo. Ta učni načrt mora zanesljivo doživeti brodolom!

Sestavljavci novega učnega načrta se te pomanjkljivosti dobro zavedajo in jo hočejo obiti s tem, da bi se fizika v 1. razredu usmerjenega izobraževanja ne ocenjevala. Toda, kaj bi s tem dosegli?

1. Fizika bi postala drugorazredni predmet, pripovedovanje ali poslušanje „pravljic“, ure fizike pa čas za poljubno „rekreacijo“ petnajstletnikov.

2. Fizika bi zgrešila enega od glavnih smotrov šole, ki je: vzgoja za delo, iz dela in z delom. Tak sistem pouka bi vzgajal le k plitvosti in neresnosti.

Mislím, da moramo iti drugo pot. Prilagoditi se je treba umskim sposobnostim učencev in dozirati za vsako stopnjo le toliko nove učenosti, kolikor je poprečni učenec zmogel („non multa, sed multum“) in na ustrezní ravni to učenost pa jim je treba posredovati čim bolj sodobno, po načelih sodobne didaktike (individualizacija

pouka, vpeljava aktivnih metod učenja, itd.) ter s široko uporabo razpoložljive pedagoške tehnologije (da postane snov čim bolj zanimiva in nazorna; nato pa je treba od njih zahtevati znanje ter ga nenehno preverjati s testi in na druge načine). Samo to je realno in v skladu s proglašeni smotri reforme. Premajhne zahteve vodijo k opustitvi delovnih navad učencev, prevelike pa jih ženejo v obup in nazadnje prav tako k opustitvi učenja, ki ga ne zmorejo.

Zato si dovolim predlagati zavodu SRS za šolstvo dvojce:

1. V komisijo za izdelavo učnega načrta naj pritegne več praktikov (npr. prek aktivna DMFA), ki vedo, kaj učenci zmorejo in bodo sodelovali z večjo odgovornostjo, saj bodo morali končno sami delati po novem učnem načrtu.

2. Ko bo novi učni načrt izdelan, naj ga eno leto preskušajo na nekaj šolah. O primerih takega poskusa lahko povedo pedagoške gimnazije, ki so že lani dobile nov učni načrt za fiziko za 1. razred usmerjenega izobraževanja (drugačen od sedaj predloženega), pa ga je praksa zavrnila kot docela neustreznega. Tako ravnajo povsod po svetu pri uvajanju daljnosežnejših šolskih reform.

Fizika je doživela pri nas v zadnjih 30 letih velik vzpon na vseh stopnjah. Škoda bi bilo, če bi pri tej reformi, od katere si veliko obetamo, naredila korak nazaj, namesto naprej.

FRANC KVATERNIK

čim bolje se bomo poznali

Smotrno k stabilizaciji

Na videz sta si tretja in četrta točka dnevnega reda minule (19.) seje izvršnega odbora izobraževalne skupnosti Slovenije v nasprotju: 3. Program stabilizacijskih ukrepov izobraževalne skupnosti Slovenije;

4. Osnutek sklepa o višini prispevne stopnje za izobraževalno skupnost Slovenije v letu 1976 (Sklep o višini prispevka za uresničitev programa vzgojnoizobraževalnih dejavnosti na področju usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji za leto 1976).

V resnici pa sta ti dve točki dnevnega reda tesno povezani: gre namreč za racionalizacijo izobraževanja kadrov, kar pomeni, da je treba izobraževati predvsem tiste profile, ki jih gospodarstvo potrebuje. Negospodarske smeri so — razen vzgojnoizobraževalne — pretežno zadostile svojim potrebam. Nadštevilčnost „negospodarsko izobraženih“ kadrov ni v resnici pomenila neracionalnega gospodarjenja.

Vzgoja in izobraževanje sta tesno povezani z gospodarstvom, lahko rečemo, da sta soodvisni. Gospodarstvo ne more napredovati brez vedno novih izobraženih strokovnjakov, vzgojnoizobraževalne ustanove ne morejo delati brez denarja. V usmerjenem izobraževanju, za katerega smo se odločili, pa gre za večanje sodelovanja med gospodarstvom in šolstvom.

Zato je razumljivo, da se je izobraževalna skupnost Slovenije prav zaradi racionalizacije odločila, naj se ne odpirajo nove šole ali novi oddelki na srednjih in višjih stopnjah izobraževanja, dokler ni izdelan načrt usmerjenega izobraževanja. Načrtnost dela — tudi na vzgojnem področju — je namreč najtehtnejši prispevek k racionalizaciji. Izobraževalna skupnost Slovenije bo vztrajala pri doslednem izvajanju zakonskih določil v samoupravnih sporazumih in statutih visoko šolskih temeljnih organizacij združenega dela.

Skupno s posebnimi izobraževalnimi skupnostmi bo izobraževalna skupnost Slovenije pospeševala (in omogočala) vpis na proizvodno tehnične smeri in vpis na vzgojnoizobraževalne

potrebe. Omejevala pa bo vpis na gimnazije splošne smeri ter predlagala določenim fakultetam omejitve vpisa (kjer so delovna mesta že zapolnjena). Pripravila in izdelala bo normative za ceno storitev vzgojnoizobraževalnih organizacij — in upoštevala samo dobo predpisane trajanja šolanja.

Temu bi lahko rekli: stabilizacijski ukrepi na področju vzgoje in izobraževanja. Če pa hočemo res smotrno uporabiti sredstva, ki so namenjena za vzgojo in izobraževanje — je nujno, da je to področje natančno načrtovano. Usmerjeno izobraževanje je po vseh dosedanjih dognanjih tisto, ki bo naše šolstvo racionaliziralo — saj ga bo uskladilo s potrebami družbe. Za preobrazbo sedanjega šolstva v usmerjeno izobraževanje pa je potreben denar. Zato je razumljiv predlog o višini prispevka za uresničitev programa na področju usmerjenega izobraževanja za leto 1976 po prispevni stopnji 10,2%. Plačevali naj bi ga delavci v temeljnih organizacijah združenega dela kot tudi vsi zavezanci za davek od osebnega dohodka od gospodarskih in negospodarskih dejavnosti. Osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS bo predlog sklepa veljaven.

Tako lahko pričakujemo, da se bodo tehtne razprave o preobrazbi srednjega šolstva (sčasoma pa tudi višjega in visokega) v usmerjeno izobraževanje začela uresničevati v praksi. To bo največji prispevek k stabilizaciji na področju vzgoje in izobraževanja. Mnogo večji kot npr. štednja denarja ob osebnih dohodkih prosvetnih delavcev.

NEŽA MAURER

Obetavni začetki

Komaj dobro leto je tega, ko so se občani v vseh treh obalnih občinah na referendumu za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov odločili za samoprispevek. Ta je bil nujen zaradi dokaj neugodnih pogojev za gradnjo, ki so bili poglaviti, če že ne edini vzrok, da začetna dela niso potekala tako, kot je bilo zamišljeno in na številnih sestankih pred referendumom obljubljeno.

Prvi letošnji spomladanski dnevi pa so prinesli tudi že prve uspehe. Osmega marca so namreč v Semedeli pri Kopru položili temeljni kamen vzgojnovarstvenega zavoda, ki bo potem, ko bo dokončno zgrajen, sprejel kar 260 predšolskih otrok.

Pred tedni so položili temeljni kamen za vzgojnovarstveni zavod v Škofijah, osnovna šola v Dekanih pa bo prišla na vrsto šele letošnji jesen. Te tri zgradbe so med največjimi investicijami v zadnjih nekaj letih, odkar so se tudi na obali načrtno lotili reševanja perečih težav v osnovnem šolstvu in varstvu ter vzgoji predšolskih otrok.

V koprski občini, se je od takrat, ko so se delovni ljudje odločili za samoprispevek, zbralo na posebnem računu dobrih 15 milijonov dinarjev. Del tega denarja so namenili za posebno osnovno šolo v Strunjanu, del za preureditev prostorov vzgojnovarstvenega zavoda v Marežigah, nekaj pa za nakup opreme, ki jo je za nemoteno delo pri pouku potrebovala osnovna šola v Gračišču.

Z denarjem, zbranim s samoprispevkom, bodo v obalnih občinah tudi v prihodnje preuredili osnovne šole in vzgojnovarstvene zavode, nekaj denarja pa so že tako namenili za začetek gradnje prve faze osnovne šole „Za gradom“.

Na obali potrebujejo še veliko več prostora v osnovnih šolah in vzgojnovarstvenih zavodih, kot pa ga bodo lahko pridobili z denarjem, ki bo na voljo v prihodnjih štirih letih. S pomočjo družbe in s pripravljenostjo delovnih ljudi bodo v prihodnje lahko rešili še nekatere druge težave, posebno še, če se bodo občani odločili za podaljšanje samoprispevka še potem, ko ta poteče.

TONE URBAS

Zasluga kolektiva

Stavbi sta mrki, tako tista na Levstikovem trgu kot druga na Karlovski cesti. Toda le na zunaj. Hodniki, učilnice in delavnice so polne življenja, sproščenega, želnega, vabečega. Življenja doraščajočih fantičev in dekličev. Obojestransko spoštovanje, učenca do učitelja in učitelja do učenca, saj sta oba osebno, je zagotovilo za uspehe ki jih dosegajo. Vzgojni zavod „Janeza Levca“ v Ljubljani je naziv, ki ga cenijo šolniki, nič manj pa ljudje v ljubljanskih delovnih organizacijah.

Tri dni ste se mudili na seminarju za ravnatelje in pomočnike ravnateljev posebnih osnovnih šol na Bledu. Kaj ste obravnavali? Kako ocenjujete potek seminarja? Kaj vam je dal, razjasnil, katere probleme nakazal?

„Seminar o usmerjenem izobraževanju“ je ocenjeval ravnatelj vzgojnega zavoda „Janeza Levca“ Rudolf Sušnik, „lahko ocenim pozitivno. V treh dneh sem si zapisal približno 40 strani beležk. Kot prvo vprašanje, ki si ga zastavljam, je, kje je mesto učencev posebnih osnovnih šol v usmerjenem izobraževanju. Menim, da prav kategorije otrok, kakršne imamo na naši šoli — enačimo jih lahko z onimi, ki v običajni osnovni šoli dokončajo 6. razredov, ne bo mogoče vključiti v celoten proces usmerjenega izobraževanja. Naši absolventi so lahko — glede na umsko razvitost — v organizacijah združenega dela le priučeni delavci, delavci, ki pridobijo poklic ozkega profila, izjemoma tudi kvalificirani delavci, več pa ni

skupnosti in domsko skupnost. Šolske skupnosti pa nismo izoblikovali. Učenci so iz petih ljubljanskih občin. Pouk imamo v dveh polnih izmenah: od 670 učencev jih je več kot 160 vozačev. Učenci v razrednih skupnostih sprejemajo določene zadolžitve. Sami preverjajo in spremljajo, kako so jih izpolnili. V višjih razredih dosegamo lepe rezultate.“

Nam lahko predstavite vzgojni zavod „Janeza Levca“ Ljubljana, Karlovska cesta 18?

„Smo edini zavod za usposabljanje umsko manj razvitih otrok v Ljubljani. Imamo 45 oddelkov posebne osnovne šole z dvema poklicnima razredoma. Naše učence začnemo poklicno preučevati že v 7. in 8. razredu v dogovoru s starši in z zavodom za zaposlovanje. Ko jih poklicno usposobimo, jih vključimo v podjetja. Razporedimo jih na delovna mesta, kjer so v resnici konkurenčni, zmogajo delo in tako postanejo enaki med enakimi. Gospodarska zbornica nam je sporočila, da bi jih lahko vzela še več, ker se naši učenci zelo uspešno vklju-

Slika je s posebne osnovne šole Ljutomer. Tudi ta šola bo, tako kot že nekatere posebne osnovne šole v Sloveniji, dobila v naslednjih letih novo sodobno šolsko poslopje. (Foto: Stane Jesenovec)

kakor ne morejo doseči. Kako jih potem vključiti v usmerjeno izobraževanje?

Na seminarju ste obravnavali tudi samoupravne procese v posebnih osnovnih šolah.

„Da. Gre predvsem za oblike samouprave učencev. Prvi pogoj za to, da se samouprava lahko uveljavi tudi v posebni osnovni šoli, je demokratičen način vzgoje. Naši učitelji so delavci, predani idealisti, ki imajo za otroke „polno vrečo“ razumevanja. Pri nas imamo razredne

čijo v delo. Učenci, ki so se za poslili na delovnih mestih v približno 70 organizacijah združenega dela, za katere smo ugotovili, da so sposobni, v resnici ne menjajo zaposlitve. Žal pa je drugače s tistimi, za katere poiščemo delovno mesto starši, ker ti najpogosteje precenjujejo otrokove sposobnosti.“

Vaš zavod ima 45 oddelkov od 1. do 8. razreda, 10 oddelkov podaljšane bivanja, internat s 120 posteljami, dobro opremljene delavnice. Vam za

Vsi — od varovancev v otroških vrtcih pa do zaposlenih v organizacijah združenega dela, bi morali sodelovati v najrazličnejših oblikah telesne vzgoje. To misel je na pogovoru v vojaški gimnaziji v Ljubljani poudaril tudi France Popit. Na sliki: v kabinetu za trim celodnevne osnovne šole Šmartno pod Šmarno goro. (Foto: Stane Jesenovec)

tolikšen obseg dela zadoščata stavbi na Levstikovem trgu in Karlovski cesti?

„Prostori za pouk so pri nas zasedeni od 8. ure zjutraj do 19. ure zvečer. Popolna zasedenost učilnic nam onemogoča organiziranje in razvijanje prostovoljnih in zunajšolskih dejavnosti, bodisi tistih, ki jih želijo učenci, kot onih, za katere menimo, da bi jih morali imeti obvezno uvedene.“

Ne gre zgolj za učilnice, saj ima naš zavod tudi dobro zasedene svetovalne službe in druge pomožne službe, ki jih tovrstna šola zahteva. To pove, da nujno potrebujemo še tretjo stavbo.

Naš zavod je tudi hospitacijsko-eksperimentalna šola in kot taki bi vsekakor želeli studentom, ki obiskujejo pri nas hospitacijske ure ali imajo sami nastope, dati največ, kar jim v naši stroki lahko damo. Pogosto se sprašujemo, zakaj ne bi naša, posebna osnovna šola, prešla na celodnevni pouk, saj so naši učenci najboljše potrebni celo-

dnevnega aktivnega šolskega dela.

Po treh lokacijah, ki smo jih imeli na voljo v okviru samoprispevka za osnovne šole v ljubljanskih občinah, smo sedaj pristali za Bežigradom. Tam naj bi imela šola 20 oddelkov z eno in pol izmenskim poukom.

Žal pa se bo tudi ta gradnja zavlekla. Letošnja jesen naj bi pričeli zidati, a bojimo se, da se bo jesen 1976. leta prevesila v pomlad 1977. leta.“

Kako sodelujete z mestno izobraževalno skupnostjo?

„Menimo, da je to sodelovanje običajno. Tako dobri stiki so vsekakor zasluga celotnega delovnega kolektiva, da ne ljubljansko izobraževalno skupnost ne bi bil tak pritisk solidarnosti, saj se pogosto pripeti, da imamo prosvetni delavci „razvite“ Ljubljane za nekaj starih tisočakov nižje osebne dohodke kot kolegi v manj razvitih, podpiranih občinah.“

STANE JESENOVEC

Pomoč prizadetim

Že dan ali dva po uničujočem potresu, ki je poškodoval številne zgradbe, med njimi tudi šole in vzgojnovarstvene zavode na Tolminskem so se učenci, učitelji in drugi delavci osnovne šole v Dekanih odločili za orga-

nizirano zbiralno akcijo, ki je stekla hitro, predvsem pa učinkovito. V dveh dneh so zbrali kar 10.000 din. Kmalu zatem so se lotili organiziranja akcije zbiranja starega papirja. Tudi ta izkupiček so namenili območjem, ki jih je prizadel potres.

Na Rakeku so imeli učenci svoj dan samoupravljanja

Letošnjega 19. aprila so imeli učenci višjih razredov osnovne šole „Jože Krajc“ z Rakeka že drugič svoj dan samoupravljanja. Uvedli so ga lani na pobudo mentorja šolske skupnosti Mitja Jenka, ki je učence tudi seznanil z namenom takega dne in z utrjevanjem samoupravnih odnosov. Otroci so se hitro navdušili, posebno še, ker je dan samoupravljanja že prvo leto popolnoma uspel. Letos so ga le še dopolnili z analizo opravljenega dela.

Tovrstna dejavnost učencev je dokaj nova v naših šolskih kolektivih, saj so se lani rakovski učenci seznanjali s podobno dejavnostjo po drugih šolah tudi s članki v časopisih. Zdi se, da so se dobro poučili o vseh možnih načinih dela in da so sami ubrali pravo pot. Kakšna je bila pot, ki jih je pripeljala do dneva samoupravljanja, pa je povedala Maja Polak, ki ji je bilo letos zaupano enodnevno ravnanje, sicer pa je učenka 8. b razreda.

„Razredne skupnosti so na svojih sestankih predlagale, kdo izmed učencev bi ta dan postal ravnatelj, in skupaj so izbrali mene. Na sestankih razredne skupnosti so izbrali učenci izmed vrstnikov tudi „učitelje“, ki bodo v dnevu samoupravljanja predavali nekatere predmete. Za vsak predmet so izbrali najboljšega učenca, ki je bil tisto uro učitelj, uro pozneje pa ga je nasledil drugi. Brez pomoči naših stalnih učiteljev seveda ni šlo in tako so se učenci pripravljali na „svoje ure“ že nekaj tednov prej. Prepričana sem, da so vzeli svoj dan zares, saj so z discipliniranim sodelovanjem pomagali k uspehu našega dneva samoupravljanja.“

Majin delavnik je bil 19. aprila letos ves „nabit“. Zjutraj so že ob sedmih začeli s sestankom „učiteljev“, potem je pregledala pošto, sprejemala obiske, pojasnjevala tajniku, odgovarjala na telefonske klice.

Sicer pa so učenci prizadevni tudi v številnih interesnih dejavnostih, ki so na šoli močno razvite. Poleg tega, da so prvi v

občini uvedli dan samoupravljanja, so tudi prvi organizirali šolo za kolesarje pri prometnem krožku. Otroci sodelujejo še v šolskem športnem dnevu, vrtnarskem, čebelarstvu, geografskem, dramskem, literarnem, hortikulturnem in fotograf-skemu krožku.

Šola se imenuje po domačinu Jožetu Krajcu, ki je padel med NOB v Kanalu ob Soči, zato se je pred tremi leti pobratila z osnovno šolo Kanal, od tedaj so pionirji z obeh šol hkrati spre-

Maja Polak z Rakeka

jeti v mladinsko organizacijo. Vsakega 25. maja, izmenično, enkrat v Kanalu in drugič na Rakeku, prirejajo športna in kulturna srečanja in se spoznavajo.

Maja Polakova je še pohvalila Kartonažno tovarno iz Ljubljane, ki ima patronat nad njihovo šolo. „Veliko so že naredili za nas in hvaležni smo jim.“ Lepo je slišati tako priznanje, posebno še, če ga izreče mlada in samozavestna „ravnateljica“.

LUCIJA UŠENIČNIK

tem bolje bomo delali

Seminarji za vodstvene delavce v srednjih šolah

Za vodstvene delavce so seminarji z aktualno tematiko zelo dobrodošli in bi morali biti še pogostejši.

Take in podobne misli so bile izrečene na seminarjih za vodstvene delavce v srednjih šolah, ki jih je organiziral zavod SRS za šolstvo. Seminarjev so se udeležili ravnatelji srednjih šol, predstojniki šol v šolskih centrih, direktorji delavskih univerz in vodje izobraževalnih centrov, v sestavi katerih so srednje šole, ter pedagoški svetovalci zavoda za srednje šole, potekali pa so v Radencih (od 29. do 31. marca), v Škofji Loki (od 5. do 7. aprila) in v Portorožu (od 12. do 14. aprila). Vseh udeležencev je bilo 294.

Strokovno izpopolnjevanje za vodstvene delavce vseh vzgojnoizobraževalnih zavodov organizira zavod SRS za šolstvo v skladu s pravilnikom o obveznem strokovnem izpopolnjevanju učiteljev in vzgojiteljev praviloma vsako drugo leto.

Da bi seminarjsko delo potekalo kar najbolj uspešno, so udeleženci prejeli hkrati z vabilom na seminar tudi kratke povzetke predavanj v obliki tez in drugo gradivo: Preobrazba srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje (priloga Prosvetnega delavca), priloga Poročevalca skupščine SR Slovenije za delegacije in delegate z objavljenimi samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori o temeljnih načrtov srednjeročnega razvoja SR Slovenije 1976–1980, brošura 5 abc z gradivom o problemski seji konference ZSMS o izobraževanju mladih ter dve knjižici iz zbirke zavoda Novi vidiki (Pribečević — Temeljne značilnosti sodobnega sveta, Ziherl — O humanizmu in socializmu).

Temeljito pripravljeni so se seminaristi uspešno vključevali v razprave pri posameznih temah in tako dopolnili ter popestrili delo predavateljev.

Program seminarja je bil izoblikovan tako, da je s svojo vsebino in v razpravah konkretniziral uresničevanje sklepov in priporočil skupščine SRS o idejni usmerjenosti vzgoje in izobraževanja in dokumentov X. kongresa ZKJ in VII. kongresa ZKS o samoupravi preobrazbi vzgoje in izobraževanja.

O PREOBRAZBI SREDNJEGA ŠOLSTVA

Osrednja tema seminarja je bila predlog preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje (predavatelj Drago Glogovšek). Obsežna in zahtevna obravnavna te teme je potekala v plenarni in skupinski obliki dela.

Študentke ljubljanske pedagoške akademije na osnovni šoli Trnovo

Zadovoljni s prakso

Kakor že več let zapored je bila tudi letos od 12. do 24. aprila učna praksa za študente PA na osnovni šoli Trnovo.

Študenti oddelka za slovenski in angleški jezik ter knjižničarstvo so pod vodstvom mentorice tov. Sonje Verbce preskušali svoje strokovno in pedagoško znanje v praksi.

Dve skupini po 6 kandidatov sta opravili 6 ur hospitacij, 23 nastopov in 20 ur analize le-teh.

Študenti so se seznanili z najrazličnejšimi metodami dela pri pouku slovenskega jezika. Hospitalirali so pri skupinskem pouku in se tudi sami preskušali z njim. Nadalje so se seznanili s testi znanja, z delom z učnimi lističi, z govornimi vajami ob diafilmu itd.

Pripravili so nekaj prav uspešnih nastopov iz slovenskega jezika in književnosti:

Delo in pouk so popestrili z uporabo moderne učne tehnologije. Večkrat so uporabili magnetofon, gramofon, diafilm in grafoskop. Da bi se seznanili s celotnim slavistovim delom na šoli, so hospitalirali pri dopolnilnem pouku, literarnem in novinarskem krožku. Udeležili so se tudi redovalne konference in delegatske konference pio-

Razprava o predlaganem projektu je bila zelo obširna, projekt sam pa ugodno sprejet, čeprav so udeleženci ugotavljali, da veliko stvari še ni dovolj izoblikovanih. Poudarjali so, da se mora v reformo vključiti tudi gospodarstvo in da naj postane poklicno usmerjanje bolj načrtno. Zanimali so se za konkretne modele za posamezne vrste šol, za učne načrte in predmetnike, omenjali potrebo po dodatnem izpopolnjevanju učiteljev in razglabljali še o drugih odprtih vprašanjih v zvezi z usmerjenim izobraževanjem.

S predlogom preobrazbe srednjega šolstva za mladino je povezana tema o reformi izobraževanja ob delu v sr. l. in l. šolah (predavatelj Jože Valentinčič), ki je tudi zbudila med seminaristi veliko pozornost. Delo z odraslimi v srednjih šolah naj bi temeljilo na boljših samoupravnih odnosih in večji prožnosti, demokratičnosti, odprtosti.

Širši okvir reformnim razmišljanjem je dala obravnavna načrta srednjeročnega razvoja vzgoje in izobraževanja.

V obrazložitvi je predsednica republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje Ela Urlih-Atena poudarila, kako pomembno je povezovanje šol s porabniki kadrov. Pojasnila je vlogo prihodnjih centrov usmerjenega izobraževanja in odgovarjala na številna vprašanja udeležencev.

V celotno družbeno dogajanje je poselga tema o aktualnih vprašanjih današnjega družbenopolitičnega razvoja, ki jo je obravnaval predsednik komisije predsedstva CK ZKS za idejnopolična vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture Emil Rojc. Idejna družbenopolitična in gospodarska vprašanja morajo biti sestavni del vzgoje in izobraževanja današnje mlade generacije. Zelo pomembna je tu vloga vodstvenih delavcev v

nirskega odreda Boris Kidrič.

S položajem šole v samoupravnem sistemu je študente seznanil ravnatelj, tovariš Geza Čahuk.

Kljub napornemu delu so bili študenti zelo zadovoljni s prakso. To potrjujejo tudi zapisi v dnevnih učnih praksah.

Vlasta Skrt piše: „Med štiri najstrednjo prakso smo dobili vsaj delno sliko o delu učitelja slovenskega jezika. Prepričali smo se, da ta poklic ni lahak, saj zahteva od človeka veliko strokovnega znanja, splošne izobrazbe in vsestranske aktivnosti.“

In Helena Oderlap: „Mislim, da smo v praksi veliko pridobili. Zahvala velja predvsem naši mentorici, ki nam je pomagala z nasveti. Posebno navdušena sem bila nad njeno ljubeznijo do otrok nad njeno veliko požrtvovalnostjo in vsestransko aktivnostjo.“

Ob tem pa se nam zastavlja vprašanje: „Kako vrednotiti delo učitelja — mentorja? O tem bodo morali razmišljati pedagoška akademija, prizadete šole in sestavljavci samoupravnih sporazumov o delitvi osebnih dohodkov.“

SILVA OCEPEK

srednjih šolah in posebej komunistov. Žal je ta tema, ki je imela med udeleženci velik odmev, na seminarju v Portorožu odpadla.

ŠOLA DOBIVA NOVO PODOBO

Vse kaže, da je novo predmetno področje samoupravljanje s temelji marksizma našlo v mladini zavzete zagovornike zaradi svoje vsebine in tudi zato, ker pričakujejo od učiteljev tega predmeta sodobnejše, aktivne metode dela. O uspehih in težavah pri predmetu samoupravljanje s temelji marksizma je izčrpno govoril referat Renate Mejakove, pa tudi sami udeleženci so ga v razpravi dopolnili.

Prav tako zanimiva je bila tema o samoupravnih procesih v šoli. Udeleženci seminarja so najprej slišali mnenje predstavnika republiške konference ZSMS Robija Kovšce o samoupravljanju v srednjih šolah, nato pa še podrobnejšo analizo (Miro Nakrst, Ivan Serbec) o možnih oblikah samouprave v šolah, ki so jo v razpravi obogatile izkušnje organiziranja šolske samouprave in marsikatero dobro rešitev so našli prav tu.

Vzgoja in izobraževanje morata biti usmerjena v obliko-

Na obisku v semiški celodnevni šoli

Mladost pod brezami

Semič je eden od tistih krajev v Sloveniji, ki se lahko pohvali s celodnevno šolo. Stavba stoji že od leta 1935, pred petimi leti so jo nadgradili.

Ko prestopiš njen prag, izgubiš občutek, da je stara. Na zidovih visijo slike, ki so jih učenci sami naredili. Razredi so majhni, toda prostori so dobro izrabljeni. V njih so tudi omare s policami. Vsak učenec ima svojo polico, na njej pa zvezke, knjige, copate in druge šolske potrebščine. Učenci prihajajo v šolo brez težke torbe.

Pri nekdanji študentki pedagoške akademije Marjeti Kambič smo hospitalirali tri ure. Prikazala nam je vzorno uro podajanja nove snovi, kjer je uporabljala najrazličnejše slike, in nato se uro samostojnega učenja. Kar so se učenci naučili pri redni uri, so potem ponavljali in utrjevali. Učiteljica jim je razdelila učne lističe, ki so jih po skupinah reševali. Nato jim je z grafoskopom projicirala pravilne rešitve. Učenci so samostojno preverili svoje znanje. Tako se navajajo na redno učenje in si pridobivajo delovne navade.

Za učence v Semiču se ne konča pouk, ko zazvonijo šolski zvoncec, ampak vsak sodeluje še v enem izmed krožkov. Teh pa na šoli ni malo: dramski, likovni, fotografski, tehnični in folklorni krožek, pevski zbor idr.

Vsak učenec lahko sodeluje le v enem izmed krožkov, ker so vsi ob istem času. Tako se lahko učenec krožku, v katerem sodeluje, popolnoma posveti.

Vsak krožek se je po svoje pripravil za letošnje praznovanje 8. marca. V likovnem in tehničnem krožku so naredili za vsako žensko, ki dela v bližnji tovarni Iskra, čestitko. Čestitka je bilo več kot tisoč. Tako so se vsaj nekako odločili za vse tisto, kar jim tovarna pripeva za celodnevno šolo. Pripravili so tudi proslavo dneva žena.

10. obletnica mature

Maturanti učiteljskega v Murski Soboti, ki so obiskovali 5. a v šoli letu 1965/66 (razrednik tov. Ante Novak) se bomo zbrali ob 10. obletnici mature v soboto, 19. junija 1976 ob 12. uri v gostišču Jeruzalem na Jeruzalemu. Prijave s kavcijo 100 din sprejema Tonček Kosi, gimnazija Ljutomer.

Razstava dijaških in študentskih domov

V slovenskem šolskem muzeju v Ljubljani bo 27. maja ob 11. uri odprta razstava „Dijaški in študentski domovi“. Namen razstave je prikazati, kako je bilo v preteklosti na slovenskem ozemlju poskrbljeno za tisti del mladine, ki se je šolal zunaj domačega kraja.

Na razstavi bo prikazano sedanje materialno stanje vseh 60 domov za učence srednjih šol in 8 študentskih domov. Slikovno gradivo domskih stavb in notranjosti dopolnjuje mreža domov in izbrana literatura od prvih znanih literarnih virov do danes. Med vsemi domovi je 25 objektov iz prejšnjih stoletij. Po vojni je bilo za učence srednjih šol namensko zgrajenih le 15, za študente pa 7 od sedanjih 8.

Pri pripravljanju razstavnega gradiva je bilo treba pregledati tudi arhivsko gradivo, kjer so omenjena prva zavetišča za sirote. Ugotovljeno je bilo, da seže prvi poskus ustanavljanja takih zavetišč v 11. stoletje.

Zgodovinski oris je podan v razstavnem katalogu od nekdanjih sirotišnic do današnjih sodobnih dijaških in študentskih domov, kjer učencu ni zagotovljena samo osnovna oskrba, ampak so domovi tudi središča s pomembno načrtno vzgojnoizobraževalno dejavnostjo, namenjeno mladim. Ta se vedno bolj kaže v aktivizaciji mladine pri sodelovanju v samoupravljanju in večji aktivnosti v procesu vzgoje in izobraževanja.

V razpravi je prikazana pojava organizacija domov za učence srednjih šol, socialna struktura učencev in nenehna skrb za izboljšanje materialnega stanja že dotrajanih domskih zmožljivosti ter skrb za izobraževanje pedagoških delavcev-vzgojiteljev.

Pretežni del teh nalog je prevzela in se jih zavzeto lotila pred desetimi leti ustanovljena skupnost domov Slovenije.

SLAVICA PAVLIČ

Največ o usmerjenem izobraževanju

(Ob izidu letošnje 2. številke revije Vzgoja in izobraževanje)

Uvodnik prinaša aktualen in dragocen elaborat, ki ga je pripravila in uredila delovna skupina na zavodu SRS za šolstvo pod vodstvom direktorja zavoda Borisa Lipužiča Preobrazba srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje.

Poudariti moramo, da gre za eno izmed dragocenih gradiv, nastalih v smislu smernic za socialistično preobrazbo vzgoje in izobraževanja, ki sta ji utrla pot X. kongres ZKJ in VII. kongres ZKS.

Avtorji razčlenjujejo načela za preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, podajajo neskladnosti sedanjega srednjega šolstva z družbenimi potrebami, prikazujejo očrt usmerjenega izobraževanja, dajejo predlog zasnove programske strukture reformiranega srednjega šolstva, razpravljajo o načelih za oblikovanje programov in njihovi vlogi, prikazujejo organizacijo reformiranega srednjega šolstva, govorijo o pedagoških kadrih ter razčlenjujejo pogoje za reformo srednjega šolstva. Gradivo je izpopolnjeno tudi s skicami, ki omogočajo bralcu lažjo predstav o prihodnji zasnovi usmerjenega izobraževanja.

Glede na pomembno in aktualno gradivo, s katerim morajo biti seznanjeni še posebno pedagoški delavci, priporočamo vsem šolam, da si ga pravočasno zagotovijo, kajti le tako se bodo lahko šole pa tudi posamezniki vključili v javno razpravo in prispevali svoj delež k dokončnemu oblikovanju te pomembne družbene naloge.

Dragocen in aktualen je tudi prispevek podpredsednika izvršnega sveta skupščine SRS dr. Avgustina Laha, ki pod naslovom Pred veliko preobrazbo izobraževanja za poklic razpravlja o tej prednostni nalogi. Avtor govori o družbenih pogojih in zahtevah po preobrazbi, o osnovah usmerjenega izobraževanja, o poteh in smotirih preobrazbe ter o nekaterih aktualnih nalogah, ki jih bo treba opraviti, če hočemo izvesti tako pomembno akcijo, kot je reforma usmerjenega izobraževanja.

Ilija Mrmak nam je tokrat napisal prispevek Vrednote jugoslovanske socialistične samoupravne družbe — temelj za marksistično izobraževanje pri nas. Avtor razpravlja o socialnih pogojenosti vrednot, bistvenih vrednotah jugoslovanske socialistične samoupravne družbe ter ob koncu daje nekatera sklepna razmišljanja.

V rubriki Za učno prakso zasledimo prispevke Berte Golobove Jezikovna vzgoja v celodnevni šoli, Janeza Rotarja Tri pesmi — tri stopnje identifikacije, ter Marjana Kordaša Metodična izhodišča za pouk tujih jezikov od 1. do 4. razreda osnovnih šol.

Učitelji, ki poučujejo moderno osnovnošolsko matematiko, bodo prav gotovo z zanimanjem prebrali prispevek Ane Tomičeve Kako znajo računati učenci. V članku nas avtorica seznani z izobraževalnimi smotri, ki so bili izdelani na podlagi analize starih in novih učnih načrtov in omogočajo kritično oceno rezultatov štiriletnega obdobja reforme matematičnega pouka.

Revija prinaša še mnogo drugih zanimivih prispevkov, zato jo priporočamo vsem učiteljem

DRAGO NOVAK

Praznovanje v počastitev 100-letnice Cankarjevega rojstva

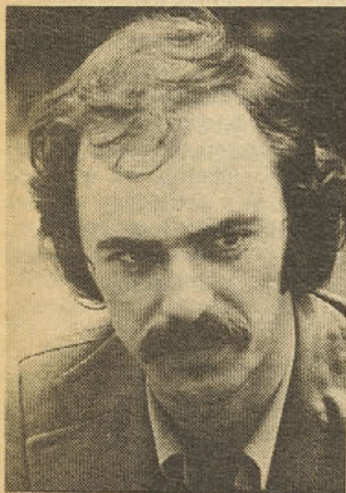
Tudi v Črnomlju smo proslavili stoletnico rojstva velikana slovenske književnosti — Ivana Cankarja.

Proslava ob odprtju razstave del Ivana Cankarja je potekala v Ljudski knjižnici v Črnomlju. Veliko gradiva za razstavo je prispevala študijska knjižnica iz Novega mesta. Ko so jo slovesno odprli, sta s programom sodelovali osnovna šola iz Črnomlja in gimnazija. Osnovnošolci smo prispevali dve recitaciji, branje črtice, pevski zbor je zapel nekaj pesmi, naš fotokrožek pa je ta dogodek zabeležil s slikanjem. Tov. učitelj likovne vzgoje Bogomir Jakša je izdelal lepe plakate s Cankarjevo podobo.

S tem programom smo se vključili v začetek praznovanja. Dogovorili smo se, da si bomo razstavo ogledali vsi učenci naše šole. Upamo, da nas bosta razstava in pogovor s knjižničarko še bolj navdušila, da bomo z veseljem segali po dobri knjigi. V prihodnjem šolskem letu (oktobra) pa bomo na šoli podelili Cankarjeve bralne značke vsem tistim učencem, ki bodo med počitnicami prebrali vsaj tri Cankarjeva dela in nanja odgovarjali.

JASMINA PANJAN
(novinarski krožek)
OŠ Črnomelj

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Ranjeni otroški svet

Brez pravega ritma, kot deževne kaplje z vegaste strehe, se slišijo udarci lesenega kladiva. V šibkih rokah se suče nabrušeno dleto; vse bolj sega v deblo, ki bo postalo obraz, morda roka ali ponošen kmečki klobuk.

Te stene so nekoč gostile barona Lazarinija. Pred tridesetimi leti so se pod temi oboki stiskale vojne sirote. Dandanes odpirajo vrata oni, ki jim pravimo „vzgojno zanemarjeni“. Prevzgojiti, popraviti napake, ki so in niso škribine neke ljubezni, ljubezni staršev. Prevzgojiti! Se je tega mogoče lotiti s čopičem? Se je tega mogoče lotiti z dletom, rokami, ki se pogrezajo v glino ...?

Prišel si in pokazal ti bom velik kos mojega in pomemben kos njihovega sveta. Morda boš hodil po barvi, po opilkih in še čem. Videl boš stene — paleto sproščeno — ki ne prenesejo, da bi jih umirjale zavese. To je naš atelje, tudi ropotarnica in razstavni prostor.

Otroci? Nič durgačni niso

kot kjerkoli drugod; skoraj nič drugačni. Učni načrt kot v vseh osnovnih šolah, le da njihov prosti čas drsi skozi naše dlani. Vzgojitelji, psihologi, defektologi ...

Deset delovnih let — malo. Toda, če si ves ta čas ne bi obril brade, bi hodil po njej. Zdaj je prerasla začetek. Ni bilo lahko; učenec osemnajst, vzgojitelj dvajset let. Iščejo načine, da bi te stisnili v pest, da bi se počutil kakor zadnji jesenski list na veji. Toda to je bilo pred desetimi leti. Z otroki je bilo težje. Če so bili takrat v večini delikventi, je dandanes več onih, ki so žrtve neurejenih družin. Tudi vas Smednik se je spremenila. Učencem vzgojnega zavoda so se odprla vrata in zdi se, da tudi srce.

(Foto: S. Teršek)

„Kako to? Vzgoja ni več, kot je bila nekoč. Pred leti trda, prepletena s kaznimi, je dobila novo vsebino. Permisiva, vzgoja, ki učenca predvsem spodbuja. Povem ti, med prvimi koraki ji tudi sam nisem zaupal. Sedaj pa — saj sem ti povedal, da je to velik kos mojega sveta. Vanj sem prišel ...“

S čopičem, drevesnimi debli, z likovno dejavnostjo, ki je prispevala k občutku, da je njihov (ranjeni) otroški svet vendar bogat, opazen in obdovan. V mrtvem kosu poiskati „dušo“ ni isto kot spraviti hrib

premoga ali skladvnico drv. V iskanju lepega, v stiku s srečo se človek odpre kakor knjiga. SLAVKO ŽUPAN se spominja, da je bilo tako tudi z njegovimi učenci. V likovnem krožju prepušča umetnost imenitnejši prostor prevzgoji. Umetnik ali pedagog?

„Likovni pouk potrebuje predvsem pedagoga. Umetnost k pouku prispeva ali pa tudi jemlje. Kogar čaka doma atelje, mu dodatno delo v šoli ni najbolj pri srcu. Ne, doma nimam takšnega prostora. Z ženo imava garsonjero, ki jo je mogoče z rokami objeti. Zadovoljen sem. Imam streho nad glavo.

Ne, akademije nimam. Ponošen sem pa na tisto, kar sem pridobil med šolanjem na ljub-

ljanskem učiteljskišču. Umetnik ali pedagog — delo zna odgovoriti tudi na hudo zapletena vprašanja.“

Postaviva nogo na tla: prosvetni delavec si. Si v poklicu ostal le zato, ker si v delu našel samega sebe?

„Delo je moje veselje in tisto, od česar živim. Otroci so del mojega sveta. Brez njih bi bil sam, tudi med množico slik in skulptur preveč sam. Nikoli me ne motijo. V vedenju otrok vidim obraze in svet je morje obrazov. Vem pa tudi, da je človek lep, kolikor je vzgojen.

Vzgoja otrok je moja prva dolžnost. Vse drugo je sredstvo, način, pot do uspeha.“

Stopiva v park, v visoko travo za graščino, med lesene podobe. Besede so lahko samo papir, v katerem je skrita vsebina, vsebina tistih iz dežele ranjenega otroštva. Korak za korakom, rez za rezom.

„Tovariši! Laže je postati umetnik kot človek. Janez se ni vrnil s počitnic. Spet je storil in so ga ujeli. Prekletost!“

Plastika v lesu, mozaiki iz naravnega kamena, imitacija mozaika z umetnim usnjem, grafike — uspehi. Opazili so jih, tovariši v izobraževalni skupnosti in so pomagali z denarjem. Iz leta v leto je bilo delo lažje: motorna žaga, imenitna dleta, čopiči. Leta 1970 prva razstava v šolski telovadnici, naslednje leto v ljubljanski Nami in stalna razstava v Mladinski knjigi. „Ne, prodajali nismo; nismo želeli postati obrtniki.“

V Dragočajni pri Smedniku stoji skulptura, dva metra in pol visoka. Dleto je ponazorilo kmečko življenje. Z lesom se je spopadel Franci Gruber, učenec šestega razreda, doma iz majhne vasi na Koroškem. Ponošen je na svoje delo, na znanje, ki ga je dobil pri likovni teoriji. Učitelj Župan ga je omrežil z likovnim navdušenjem, Franci pa je s svojim delom navdušil očeta. Solzen je bil, ko je stal pred kipom, ki so ga pred tedni odkrili.

„Fant, ko se boš vrnil domov, ti bom pripravil tisto reč — atelje, kot pravite. Nisem vedel, da imam tako sposobnega sina!“

„Leto dni sem vodil krožek na osnovni šoli v Smedniku. Pozneje sem večkrat razmišljal, zakaj so bili delovni rezultati manjši, kot sem jih imel na našem zavodu. Več ognja, srca, morda tudi protestov je bilo v naših rezultatih. Govoriva o vzgojno zanemarnjenih otrocih; jaz pa ti povem, da sem lahko popoldne pustil v delavnici samega učenca. Tudi s Francijem je bilo tako, ko je delal kip kurirčka. Omenil sem že, da me ne motijo sem in tja izrečene zbadljive besede. Vem,

da se držijo bolj ust kakor srca. Ob likovnem delu se učenci sprostitijo.“

Pedagoški svetovalec: „Delajo kot učenci srednjih šol!“ Nekateri bi res lahko postali likovni umetniki, če jih pri drugih predmetih ne bi dušilo. Čopič in zgodovina, dleto in tuj jezik ...; tudi dru-

(Foto: S. Teršek)

gače se je mogoče vrniti v preteklost in se sporazumeti brez besed.

Gabrijel se je po tistem, ko je zapustil zavod, zaposlil pri mizarju pod Ljubljanskim gradom. Možakar se je ukvarjal z restavriranjem starih kmečkih skrinj. Gabrijel je postal vajenec. Samo nekaj mesecev je minilo, pa je mojster potisnil predenj kos starega lesa: „Zadnja stran skrinje je uničena, rozeta in rože.“ Gabrijel, umetniška duša, se je lotil naloge in jo opravil, da je mojstru zelo sapo.

Pisatelj bi spremljal zgodbe teh otrok in bi pisal bolj zgodbe kot učenec v poduk. Prihajajo iz najrazličnejših krajev Slovenije, iz bolj in manj imenitnih družin. Oče je pijanec in pijači se je vdala še mati — družina je kakor razvalina starega smledni-

škega gradu — iz šole se ne vrača domov, ker ga nihče ne čaka in ker ga nima nihče rad.

„Tako je bilo še pred petimi leti. Starši niso prihajali na sestanke. Nekateri so trdili, da nimajo denarja za pot. Denar smo jim poslali iz zavoda, kjer smo jim tudi postregli s kosilom in presenečenji. Z njimi se pogovarja veliko naših strokovnjakov, ogledajo si razstavo likovnih del njihovih otrok in potem se odzovejo slehernemu vabilu našega zavoda.“

Kaj je za brado, za pogledom, ki je poln figur in likovnih tehnik, za razposajenostjo otrok in dolgimi sestanki? Radovljica, od koder se je toliko let vozil v Ljubljano ali posamezni detajli Krasa?

Vipavski križ, Opatje selo, Kostanjevica; dnevi, ki so mavrica barv, pripeka, ki lepi srajco na kožo, samoto, ki jo sestavlja pestrost nepokvarjenega sveta.

„Modeliram, klešem, razmišljam in sem vedno znova nezadovoljen sam s seboj. Bo v Smedniku uspela osnovnošolska forma viva, nam bodo dovolili postaviti kip, bo uspela razstava, bodo moji učenci po osmih letih šolanja v zavodu postali odgovorni in zreli ljudje ...“

Brez pravega ritma, kot deževne kaplje z vegaste strehe; to je sreča, to je mladost. Sreča prijatelja in se pozdravita mimogrede kot večer in odhajajoči dan. Škoda ga je, si misli. Bil je nadarjen. Iz njega bi lahko kaj postalo — pa je ostal učitelj, učitelj v tistem zavodu ...!

Fantje urejajo šolsko igrišče. Nekaj jih je odšlo k čolnarni, drugi pleskajo klopi. Skupina pod lipo pozdravi v en glas; vmes se sliši: „Tovariši, skobeci!“

Iz dolgega, obokanega hodnika donijo udarci lesenega kladiva. Kaj bo danes skuhal za kosilo, mu šine v mislih. Igra v kuhinji ga zabava in pravijo, da je ob njej tudi uspešen. Uspeh? Utrujajoča beseda in tako polna dvomov. Bodo kamni, ki si jih vzdal danes, zdržali do jutri, za vse dni?

pogled skozi šolsko okno

Spoštuj učitelja!

Letna konferenca krajevne organizacije ZB NOV, ki je bila letošnja aprila v Višnji gori, se je pričela s kratkim kulturnim programom.

V razred sem vstopila v trenutku, ko so se mladi plesalci, ki so bili oblečeni v belokranjske narodne noše, pripravljali za nastop.

Rada imam mlade ljudi. Tokrat mi je pogled ušel mimo mladih plesalcev. Zagledala sem se v moža, ki je gledal s slike na steni. Po tem možu nosi šola ime.

Osnovna šola „Edi Turnher“ Višnja gora.

Edi Turnher.

Takrat, ko sem bila njegova učenka, se šola še ni imenovala po njem.

Godba je zaigrala. Za trenutek sem zaprla oči. Poskočni ritmi so me tokrat motili. Morda zavoljo slike, ki je visela na steni? Neumnost! Edi Turnher je imel rad petje. Rad je imel vesele ljudi. Čeprav je bil sam čestokrat videti utrujen in žalosten. Tega tudi mi, njegovi učenci, nismo prezrli. Kako srečni smo bili, kadar nas je popeljal iz razreda v naravo. Postavili smo se v vrsto, korakali po glavni cesti in peli:

„V hribih se dela dan, v hribih žari! Bratje, le ven na plan, na vrh planin ...“

Ljudje so prihajali iz hiš. Postajali so na pragih in nas gledali.

Edi Turnher je bil srečen. Z njimi smo bili srečni tudi mi.

Nekaj mesecev, morda je bilo tudi leto ali več, pred njegovo smrtjo, sva se srečala v parku, na Trgu svobode v Ljubljani. Vsega sva se spomnila. Pravzaprav je govoril samo on. Jaz sem poslušala in strmela. Neverjetno, kako dober spomin je imel. Vsakega učenca se je spomnil. Se je vedel, kdo je bil nadarjen, kdo len, kdo trmast, kdo preveč ponižen. Pa tudi tistih se je spomnil, tistih s še posebno ljubeznijo, ki so se sicer teže učili, pa so bili zato pridni in prizadevni.

„Klical sem te gospodar,“ je rekel, „le tega ne vem, zakaj sem ti dal ta vzdevek?“

„Zato, ker sem si priborila čast, da se zvonila pred in po pouku.“

„Priborila?“ je zategnil.

„Priborila,“ sem pribila. „Samo zavoljo tistega zvonca sem hodila v šolo pol ure prej.“

Zmajal je z glavo in se smehljaj. Bil je ganjen. Nenadoma je živo vprašal:

„Ali se spomniš, kakšne telovadce sem imel v razredu?“

Bila sem prepričana, da bi se v svoji hudomušnosti rad poslal z menoj; on pa je zamaknjeno resno nadaljeval:

„Delfina, ta ti je bila pravi akrobat!“

Gledal je nekam mimo mene; kot da bi jo še vedno videl — Delfino; tako, kot je bila takrat: na drogu, na bradlji, ko je preskakovala konja.

„Pa tudi Fanika je bila drzna. Pa Pepi ...“

„Jaz sem bila med najboljši nerodnimi,“ sem mu vpadla v besedo. Pogledal me je. Potem je rekel:

„Ja, odlična učenka si bila. V znanju. V telovadbi pa zanič. Samo, če bi te potegnil za lase, bi skočila čez konja. Drugače ne. Tako prestrašeno si gledala.“

Spet sem se zagledala v njegovo podobo na steni. Mnogim, ki zdajle sedimo v klopih, je bil učitelj. Že kot učenci smo ga imeli radi. Zdaj, ko smo odrasli, ko že lezemo v starost, se bolj kot kdajkoli zavedamo, da je bil Edi Turnher vzor ne samo nekdanjim, pač pa tudi sedanjim učiteljem. Znal je nevsiljivo zbuditi ljubezen do soljudi, ljubezen do vsega živega, do narave, petja in življenja. Vedno in povsod je bil navzoč. Tudi takrat, ko je zapustil razred. Kadar je bil tih, utrujen in žalosten. Morda zaskrbljen. Vedno je našel nekaj, kar nas je bogatilo in spodbujalo; ali k pisanju sestavkov, ali k igri, ali k opazovanju narave.

Kot neke iz megle vstaja v meni fotografija. Že hudo zbledela je shranjena med mladostnimi spomini. Nastala je v dneh, ko je višenjski oder doživel krstno predstavo igre, ki je v celoti zrasla na naših tleh. Nosila je naslov „Punčke žive“ in je bila kasneje natisnjena, da so jo lahko uprizarjali tudi na drugih odrih. Prvič je bila izvedena v Višnji gori; kajti že njena avtorica — pisateljica je bila Višnjanka, pravzaprav učiteljica v višenjski šoli, Marija Hoetzlova. Tudi glasbeni vložki, ki so spremljali igro in jo poživljali, so bili sad Višnjane — skladatelja Holmerja. Edo Turnher in njegova žena, tudi učiteljica, pa sta bila režiserja, scenografa, kostumografa, pevovodja — vse.

Koliko od mladih igralcev je še živih? Prav v ospredju sedi Micika Pakkova, ki je našla smrt pod ruševinami lastnega doma, ko so Nemci bombardirali Višnjo goro. Nekaj jih je padlo med vojno. Nekaj jih je umrlo po vojni.

Skladatelj Holmer je umrl že pred mnogimi leti, a vselej, kadar grem mimo njegove hiše, ki stoji na klančku Višnje gore, se spomnim nanj. Ko sem bila še otrok, se mi je zdelo, da je komponistova hiša nepopisno lepa. Vse v njej se mi je zdelo tako svečano, da me

je bilo včasih kar majčkeno strah. Hodila sem po prstih in še govoriti si nisem upala glasno.

Tudi pisateljica igre „Punčke žive“ Marija Hoetzlova je že umrla. Pred nekaj meseci. Nisem šla na pogreb. Tudi takrat, ko je umrl Edi Turnher nisem bila na pogrebu. Nisem hotela, da bi ga videla mrtvega in togega. Hotela sem, da ostane v meni njegova živa podoba. In ostala je. Vidim ga v razredu. Za katedrom. Vidim ga, kako stoji ob ograji šolskega stopnišča, se smeje in čaka, da potegnem na zvonec. Tudi iz tistih prvih dni svobode ga vidim, ko mi je podpisal izkaznico za vstop v vladno palačo, na zborovanje aktivistov, ki je bilo 5. junija 1945. Se zdaj ga slišim, kako se je smejal in mi stiskal roko.

„Glej no, glej,“ je govoril, ko mi je izročal list, „še pred nedavnim tiha in plaha deklica, ki se je celo hroščka bala, zdaj funkcionar, ki vstopa v vladno palačo.“

Se mi je stiskal roko, ko se je sklonil čisto k meni in vprašal:

„Kaj praviš, saj to ne pomeni, da sem že star?“

Učitelja, kakršen je bil Turnher, ni mogoče pozabiti. Podoba, kot je bila njegova, se prelje v človeka in človek, ki to podobo sprejme, je nikar več ne iztrga iz sebe.

Edi Turnher! Minka Koporčeva, moja prva učiteljica in toliko drugih, ki so delali v ljubezni do svojih učencev. Je bil njihov trud zaman? Ne! Že dedki in babice jih še vedno nosimo v svojem srcu in jih spoštujemo. A morda so k temu pripomogli tudi naši starši. Če samo pomislim na svojo mamo, kako je nekoč oštela fantiča, ki je grdo govoril o učiteljici. „Spoštuj učitelja!“ je rekla. „Največ in najlepše ti daje. Znanje.“ Nemara ji je bilo nerodno in se ji je zato glas tresel, vendar je dokončala svojo misel: „Ko sem bila jaz v tvojih letih,“ je ganjeno rekla, „smo otroci, če smo zagledali učitelja, pustili igro, tekli čez travnik, preskočili plot, da smo ga pozdravili, da smo mu v znak spoštovanja poljubili roko.“

Da so mu poljubili roko?

Ne, danes nihče ne poljublja rok. To bi bilo celo smešno. A nekaj spoštovanja bi vendarle moralo ostati.

Nehote se mi vsiljuje čudna vprašanja.

Zakaj je dandanašnji učiteljski poklic vedno bolj zapostavljen, vedno manj vreden? Zakaj sedanjí učitelji, vsaj mnogi, zapuščajo razred, zapuščajo učence in se zaposlujejo v bankah, v podjetjih? Zakaj živa bitja, mlade ljudi, zamenjujejo s suhoparnimi številkami? Zakaj se ubadajo z birokracijo, da celo s prekurčevanjem, ko se spreminjajo v trgovske potnike in pri tem zanemarijo najlepše poslanstvo, ki jih vabi in terja od njih, da bi učili in vzgajali mladi rod?

To pripoved v spomin nekdanjemu višenjskemu učitelju Ediju Turnherju bi morala končati z običajnim „Naj v miru počiva!“ jaz pa pravim:

Naj živi! Naj ostane med nami kot svetel lik, ki bo utrjeval in ohranjal spoštovanje do tega najlepšega poklica!

MARTA GROM

RADIO IN ŠOLA

Oddaje radijske šole in pouk — VI. del

IV.

V nižjih razredih osnovne šole, kjer učenci še ne zmorejo dalj časa zbrano poslušati, bomo oddaje radijske šole vključili v pouk nekoliko drugače kot v višjih razredih. Medtem ko bodo starejši učenci z bolj razvitimi navadami za zbrano poslušanje in v večjo koncentracijo poslušali oddaje neprekinjeno vseh dvajset minut, je smotno, da pri mlajših učencih poslušanje oddaje kdaj pa kdaj prekinemo. Seveda velja to le za bolj zahtevne oddaje z večjim številom novih informacij in zapletenejšo strukturo. Naj pripomnim, da je poslušanje oddaje mogoče prekiniti samo takrat, kadar imamo oddajo posneto na magnetofonskem traku ali na kaseti. Vendar pa oddaje ne gre prekinjati povsem naključno, če opazimo npr. da je zbrano učencev pri poslušanju popustila, temveč moramo pri takem posegu upoštevati zgradbo oddaje — npr. vsebinske in logične enote znotraj oddaje. Prekinitev poslušanja, torej kratko pavzo, lahko izrabimo za sprostitev učencev, za analizo že poslušane oddaje in za motivacijo učencev za nadaljnje poslušanje. Največkrat dosežemo sprostitev učencev že s spremembo dejavnosti — namesto poslušanja je analiza. Pri analizi lahko napiše učitelj glavne točke na tablo. Ob takem pismoru je zelo dragocena razlaga novih besed, če se v oddaji pojavijo in jih učenci ne razumejo. Tako učenci pri nadaljnjem poslušanju boljše razumejo posredovano vsebino. Marsikje po svetu uredniki radijskega šolskega programa vnaprej opozorijo učitelje, v informacijah, ki jih pripravijo zanje, katere težje besede ali pojmi bodo v oddaji uporabljeni. Tako lahko učitelji opozorijo učence na nove besede že pred poslušanjem. Vča-

sih je v taki pavzi potrebno in koristno dati učencem kakšno novo informacijo v zvezi s posredovano vsebino.

Oddaja radijske šole, ki je primerna za tako vođeno poslušanje, čeprav ni tako zahtevna, je „Nekdo nekje čaka tvoje pismo“, ki jo imamo tudi na kaseti. Zanimivo in razgibano oddajo, ki je namenjena za pouk slovenskega jezika v tretjem razredu osnovne šole, razdelimo v tri logične enote. Po vsaki lahko poslušanje prekinemo in v kratkem odmoru z učenci analiziramo vsebino ter na tabli ali s pomočjo grafskopa ustvarimo grafično podobno elementov, ki so pomembni za pismo. Po končani oddaji z lahkoto povežemo v pogovoru z učenci vse tri dele oddaje v celoto. Rezultat takega poslušanja pri učencih je jasna slika o tem, kakšno naj bo pismo — od naslova na pisemski ovojnici do pozdrava na koncu pisma. Gotovo je, da se naša dejavnost ob spoznavanju pisma kot sredstva in načina sporazumevanja med ljudmi ne izčrpa s poslušanjem oddaje radijske šole in z njeno analizo, temveč obsega še več drugih dejavnosti, ki presegajo okvir ene šolske ure in za katere najdemo spodbude tudi v oddaji sami.

Pri prekinutvah poslušanja moramo paziti, da poslušanja ne prekinemo prevečkrat, da so ti odmori kratki in da je vsa dejavnost učencev med odmori usmerjena v oddajo. Oddaje, ki traja 20 minut, tudi če je zelo zahtevna, ni smotno prekiniti več kot dvakrat. S prepogostim prekinjanjem dosežemo prav nasproten učinek, kot ga sicer želimo, še posebno zato, ker oddaje niso niti vsebinsko niti radiofonsko oblikovane tako, da bi jih poslušali po delih.

Ob tem naj opozorimo na mnenja nekaterih učiteljev, ki menijo, da je v pouk smotno

vključiti samo posamezne dele oddaje, zato ker se oddaja v celoti „ne ujema“ z učnim načrtom. Tako mnenje ni povsem osamljeno, kar nam dokazujejo podatki iz že večkrat omenjene raziskave. Tako uporaba je sicer z učiteljevega stališča utemeljena, ni pa sprejemljiva s širšega vidika različnih funkcij radijske šole. Namen radijske šole ni samo posredovati učencem nove informacije (in ne samo tiste, ki so po mnenju učiteljev pomembne za učenje), temveč je njena naloga tudi v tem, da presega tradicionalne šolske okvire in s tem oblikuje širše vzgojne možnosti. Zato ne moremo poslušati izolirano posameznih delov, ker lahko tako dobijo povsem nove pomene. Smotno je poslušati oddaje v celoti. Tudi prekinjanje pri poslušanju oddaje je utemeljeno le s psiholoških vidikov ali pa je prekinitev potrebna iz metodič-

Nenavadni pogovori

24. in 26. maja 1976 II. in I. program

Da se otrok rad igra z blatom, peskom in podobnim, vemo vsi, da pa se s tem igra še toliko raje zato, ker tega ne more pokvariti, o tem razmišljamo manj. Če razdre lepo igračo, ker ga zanima, kaj je noter, je cirkus v hiši, če pa podre kupček peska, ne bo kregan. Vendar pa svet, ki teži za čistočo in perfekcionizmom, onemogoča otroku tudi to igro. Zlasti nekatere matere trepečejo, če si bo otrok umazal obleko, čevlje na dvorišču in vso umazanijo raznosil še po stanovanju. S tem bo namreč razvrednotil delo in skrb za čisto in lepo stanovanje. Ta — ne tako izjemen pojav — bo obravnavala oddaja Nenavadni pogovori. Objavljamo del besedila:

Moje blatne hlače

IVAN (PO TELEFONU): Dober dan! Ivan tu. Je Miro doma? Ja, prosim, pokličite ga!

Zdravo, Miro! Prideš k meni? Ja, sam. Nalogo bi skupaj napisala in zmagaj bi sestavljala. Ja, vprašaj. Ne, jaz ne morem k tebi. Ea, ha, zato, ker sta mi vse čevlje skrila. Daj, pridi!

no-didaktinih razlogov pri mlajših učencih, ki so zelo slabi poslušalci. Seveda je potem drug problem primernost oddaje in njene vključitve v pouk ter kasneje, če oddajo uporabimo, njene analize in ocene, ki jo napravimo z učenci skupaj po poslušanju.

V.

Vključevanje radia v pouk je lahko za učence prijetna in zelo dragocena izkušnja. Kakovost te izkušnje — tako kažejo nekatere raziskave npr. v Veliki Britaniji — je odvisna predvsem od učiteljevega odnosa do medija ali od tega, če učitelj verjame v vrednost radia in njegovega programa za vzgojo in izobraževanje. To stališče seveda ne odvezuje ustvarjalcev od ustvarjanja kakovostnega programa, ki ustreza družbenim potrebam na eni strani in potrebam posameznih skupin učencev na drugi strani ter pripravljanja ustreznih informacij o oddajah za učitelje. Kajti s slabim programom tudi učiteljeva dobra volja in še tako pozitiven odnos ne radia ne moreta ustvariti kakovostnega pouka v razredu.

LEOPOLDINA PLUT

(Foto: F. Modic)

IVAN: Bi se ti razveselil novih hlač, s katerimi bi bil kot vojak na paradi? Misliš, da sem jih vesel? O pa še kako! Še posebno danes, ko sem brez čevljev. Komaj čakam, da bo toplo. V kopalkah bom in bos. In umazan.

MIRO: Zakaj so ti skrili čevlje?

IVAN: Nogomet sem igral, saj veš.

MIRO: Ja.

IVAN: Včeraj sem bil vratar. Vse gole sem ubranil.

MIRO: Saj so te vsi hvalili, kako dober vratar da si....

IVAN: Saj sem tudi jaz vesel. Ob tem pozabim na mamino jezo. Ko bi jo ti videl! Najprej je bila čisto zelena, potem rdeča, ko pa je prišla do sape, se je usul cel plaz besed. (DRUGA AKUSTIKA)

MAMA: Joj, Ivan! Kakšen pa si! Samo hlače si pogled. Saj se te blato v kosih drži. Da te le ni sram! Pri naši hiši smo vsi tako čisti, ti pa tak. Šolar si že, pa se še po blatu valjaš. Te ni pred sošolci nič sram? Če bi me imel malo raje, ne bi hodil tako umazan domov.

IVAN: Saj se bom umil, mama, in preoblekel.

MAMA: Jaz naj pa kar naprej perem za tabo. Ko si bil dojenček, si bil pa tako čist.

IVAN: Mama, na igrišču je bilo blato.

MAMA: Ne hodi na igrišče! Tudi drugje se lahko igraš. Sosedov Silvo lahko žogo brca na dvorišču, ti pa ne. Hodiš tja, kjer je največ blata.

IVAN: Silvo ne zna igrati nogometa. Nihče od večjih ga noče v ekipo. Kdo se bo igral s tako cmero. Koleno obdrgne in že teče k mami.

MAMA: Silvo je dober fant. Ko bi bil ti vsaj za polovico tak.

IVAN: Za tisto polovico, ki se ne umaza, kajne?

MAMA: Še zafrkaval me boš. Ko bo prišel oče, ti bo že pokazal.

IVAN: Saj nisem nič storil. Če so pa hlače umazane, no ja.... (DRUGA AKUSTIKA)

MIRO: Si jih slišal, kaj?

IVAN: Skozi eno uho noter, skozi drugo ven. Saj bi mi glava počila, če bi si moral vse zapomniti. No ja, saj mi vsak dan isto pove, se mi zdi.

MIRO: Zdaj si brez čevljev.

IVAN: Saj ni tako hudo. Saj si ti pri meni. In nalogo bova spisala. Imaš zvezke?

MIRO: Imam. Začniva!

IVAN: Bo oče vsaj malo pomirjen, ko pride.

MIRO: Je bila to očetova ideja?

IVAN: Ta, s čevlji, misliš.

MIRO: Ja, dobro se je spomnil.

IVAN: Oče je tako odločil, mama pa naredila.

MIRO: Imaš srečo. Danes je tako zoprnno vreme.

IVAN: Jaz bi vseeno šel na igrišče.

MIRO: Potem bi še očetovo besedičenje poslušal.

IVAN: Saj sem ga že. Je bilo kar zanimivo.

MARINKA SVETINA

ARMADA SMO VSI

Na zemlji dokazati, kaj boš zmogel v zraku

V srednje vojaške šole vpisujejo do 31. maja, v vojaške akademije pa do 30. junija. Kandidati dobe vse potrebne fiskovine in pojasnila pri občinskem organu za ljudsko obrambo.

V tovarni letal „SOKO“ v Mostarju smo spoznali del tehnike, s katero je opremljeno naše vojaško letalstvo. Kljub temu da stotine ljudi v tej temeljni organizaciji združenega dela izdeluje najsoodnejša vojaška letala, tudi oni poudarjajo, da je najpomembnejši človek. Človek letala sestavlja, jih vodi in z njimi bo branil našo domovino pred sovražnikom.

Reaktivnega leta seveda ne more upravljati vsakdo. Ustrezna izobrazba, telesna vzdržljivost ter popolna zdravstvena neoporečnost so odlike ljudi, ki lahko sedijo v motoru, zvočno in nadzvočno reaktivno letalo in ga s hitrostjo več sto kilometrov na uro popeljejo na stotine metrov visoko.

Prihodnji piloti jugoslovanskega vojnega letalstva se zberejo najprej v letalski vojaški gimnaziji „Maršal Tito“ v Mostarju, eni od štirih vojaških gimnazij JLA (kopenske vojske: „Bratstvo-enotnost“ Beograd, „Ivo Lola Ribar“ Zagreb, „Franc Rozman-Stane“ Ljubljana, letalska: „Maršal Tito“ Mostar). Po štiriletnem šolanju ugotovijo skupaj s predavatelji

in strokovnjaki drugih strok — ali se bo kdaj uresničil njihov cilj: postati pilot.

Letalsko vojaško gimnazijo v Mostarju nam je uradno predstavil pomočnik ravnatelja prof. Zoran Džerić, pogovor s slušateljem gimnazije, Oskarjem Podlesnikom iz Ljubna v Savinjski dolini in Andrejem Percem iz Celja pa je naše poznavanje življenja fantov v svetlomodrih slavnostnih oblačilih, še dopolnil.

„Naša gimnazija“ je povedal prof. Džerić, „praznuje letos 15-letnico obstoja. Njena te-

Oskar Podlesnik in Andrej Perc. (Foto: Stane Jesenovec)

meljna naloga je pripraviti dijake za šolanje na vojaški letalski akademiji v Zadru, pa tudi drugih vojaških akademijah in visokih šolah. Že sam naziv gimnazije pove, da je usmerjena. Ob

V kabinetu za pouk mehanike: z vsem se je treba dodobra seznaniti v učilnici. (Foto: Stane Jesenovec)

sprejemu v našo ustanovo sta obvezna psihofizični test in zdravstveni pregled kandidatov, da bi ugotovili njihove sposobnosti za poklic pilota nadzvočnih reaktivnih letal.

Tudi v učnem načrtu, v katerem vsa štiri leta šolanja prevladujejo matematika, fizika in telesna vzgoja ter teoretično in praktično spoznavanje letenja (vaje v kabinetu letenja, jadranje v 2. in 3. letniku ter obvladovanje programa motorne pilotaze v 4. letniku), jasno opre-

deljujejo značaj naše gimnazije.

Z Oskarjem in Andrejem smo sedli na klopec v prijetno urejenem parku. Drevo za nami je dajalo toliko sence, da nas je

Letalska vojaška gimnazija „Maršal Tito“ Mostar praznuje letos 15-letnico obstoja. Na sliki: del stavbe z učilnicami. (Foto: Stane Jesenovec)

tisoče strani knjig, obvladati mnoge zamotane letalske naprave in že na zemlji dokazati, kaj bom zmogel v zraku.

„Glavno je ljubezen do letenja,“ ugotavlja Oskar, „če pa ji je dodano še malo negotovosti, je želja, da bi dosegel postavljeni cilj še večja. Že ko sedeš v maketo letala, ki je v učilnici za letenje in „zna“ vse tisto kot pravo letalo v zraku, te prevzame. Učiš se z veseljem, z željo, da bi končal šolo in postal pilot.“

Vsa ta zavzetost privede do tega, da se ti zdita red in disciplina v šoli sama po sebi umevna, da z željo po še večjem znanju sodeluješ v raznih zunajšolskih dejavnostih, da greš v mesto in tam v pogovoru z mladimi in starejšimi spoznaš, kako cenijo tvoj prihodnji poklic. Priateljstvo med slušatelji gimnazije, ki so fantje vseh narodov in narodnosti Jugoslavije, te bodri, da „izstisneš“ vse z desetdnevnega letovanja v Baškem polju ali Kuparih v I. letniku,

desetdnevnih ekskurzij po Jugoslaviji v II. in III. letniku ter prav toliko dni trajajočega tabornjenja na Tjentištu v IV. letniku.

Tudi o športu smo se pogovarjali. Oskar in Andrej sta se strinjala z mislijo Franceta Popita, ki jo je izrekel med obiskom v vojaški gimnaziji v Ljubljani, da moramo vtkati športno in rekreativno dejavnost v sleherno celico naše socialistične samoupravne družbe.

„Na letalski gimnaziji sva spoznala,“ sta dejala, „da bi morali v vrtcih, osnovnih, srednjih in visokih šolah pa tudi v vseh tovarnah in krajih imeti ljudje možnosti za vse oblike športnega uveljavljanja. Mnogo manj mladih ljudi bi imelo okvare vida (televizija), sluha (pop glasba) in napake v drži (sedenje, ležanje), pa tudi odrasli bi se čutili sposobnejši premagovati težave, ki nastajajo pri delu in v življenju.“

STANE JESENOVEC

Iz naših šol

Trije prazniki v posebni osnovni šoli v Slovenskih Konjicah

Pred nedavnim sta praznovala delovni kolektiv in pionirski odred posebne osnovne šole v Slovenskih Konjicah kar tri praznike: obiskal jih je France Popit, sprejeli so kurirčkovo pošto in razvili svoj odredni prapor.

Ko je bil na obisku v občini Slovenske Konjice član predstava CK ZKS France Popit si je med drugim ogledal tudi posebno osnovno šolo „Pohorski odred“ v Slovenskih Konjicah. To je popolnoma nova, moderna šola, zgrajena v letu 1975 s samoprispevkom občanov in delovnih organizacij. Tov. France Popit si je z zanimanjem ogledal lepe, čiste in tople prostore ter razstavo izdelkov učencev. Pogovarjal se je s člani delovne skupnosti in povpraševal o njihovem delu. Pri učencih se je posebno zanimal, kako delajo in kako se počutijo pri celodnevem delu v šoli. Peti in šesti razred te šole sta namreč že prešla na celodnevno delo.

V tej šoli se vzgaja in izobra-

zuje 78 otrok konjiške občine, ki tako ali drugače zaostajajo za normalnim razvojem in so jim potrebne posebne metode, čas in sredstva, da napredujejo z vrstniki. Trinajstčlanski delovni kolektiv te šole ima pri tem lepe uspehe.

Se isto popoldne so imeli drug praznik: sprejeli so kurirčkovo pošto. Nasproti so ji šli v Konjiško vas, da varno prenesli domov, kjer so pripravili taborni ogenj in ob njem lep kulturni program. Tu so prebrali pisma in čestitke z najboljšimi željami tovarišu Titu. Ko so tudi te priložili kurirčkovi pošti, so jo spremili na poti proti II. osnovni šoli v Slovenskih Konjicah.

Tretji praznik so imeli kar naslednji dan. Pionirski odred „Bratov Mernik“ posebne osnovne šole „Pohorski odred“ v Slovenskih Konjicah je razvil svoj prapor.

O njem so začeli razmišljati lani, takoj ko so se preselili v novo šolo.

Napisali so vlogo na upravni odbor sklada za družbeni standard Slovenske Konjice in naprosili za denar. Ta je ustregel njihovi prošnji.

Prapor je slovesno razvil član odbora sklada za družbeni standard ob navzočnosti številnih predstavnikov konjiškega javnega življenja in ravnateljev centralnih osnovnih šol, delegati delovnih organizacij pa so pripeli nanj svoje svečane trakove. Pionirji odreda „Bratov Mernik“ so tudi ob tej priliki izvedli lep kulturni program. Po kakovosti svojega dela v ničemer ne zaostajajo za vrstniki v drugih šolah.

Pokroviteljstvo nad posebno osnovno šolo „Pohorski odred“ v Slovenskih Konjicah je prevzel občinski štab teritorialnih enot. Z njim tesno sodelujejo, saj jim tudi vsestransko pomaga.

Delovni kolektiv se dobro zaveda velike skrbi in razumevanja, ki jo ima in izkazuje družbena skupnost občine Slovenske Konjice do posebnega šolstva. S svojim delom bo skušal to povrniti: skrajšal bo čas vzgoje in socializacije otrok, ki so tako ali drugače razvojno moteni, da bodo postali enakovredni člani naše samoupravne socialistične družbe.

FRANJO MAROŠEK

Lepo darilo šoli v Podčetrtku

Strelci iz možnarjev so kranjski Podčetrtek oznanili pričetek slavlja ob odprtju telovadnice in prostorov za otroški vrtec. Lega tega naselja na vzhodnem pobočju kopaste Rudnice, ki prav tu prehaja v ravno Sotle, je prav zanimiva. Mogočni srednjeveški grad bdi nad trgom kot koklja nad piščanci. Od tod so grajski gospodje „delili pravico“ svojim tlačanom vsak četrty dan v tednu, zato je kraj dobil ime Podčetrtek (v 15 km oddaljeni Podsredi je bilo to vsak tretji dan v tednu, to je v sredo).

Ker razmeroma goste naseljeno prebivalstvo trga in okolice po osvoboditvi ni našlo v bližini primerne zaposlitve, se je pričelo izseljevati. Izselitveni tok se je ustavil šele pred leti, ko so začele svojo kopalniško-turistično dejavnost na novo odkrite Atomske Toplice. Dobrišen delež k razvijanju toplic in s tem v zvezi z rastavitvijo izseljevanja je prispevala tudi podčetrška šola; ta je pravočasno usmerjala mladino v gostinstvo-turistično dejavnost in kmetijstvo, ki daje danes prebivalstvu Obsotelja dostojen kos kruha.

Menimo, da zelo širok krog prebivalstva, posebno prosvetnih delavcev v naši ožji in širši domovini pozna razvejane dejavnosti te fenomenalne šole, ki je razvila vsestransko samoupravo učencev. To dokazujejo pohvale, priznanja in nagrade v okviru republike in federacije ter prispevki, objavljeni v tisku, radiu in televiziji. Danes bi se ustavili le pri eni samonikli dejavnosti, to je ustanovitvi pionirske hranilnice, ki jim je prinesla doslej največjo nagrado.

Ko je pred dobrimi desetimi leti zadržana hranilnica prenehala z razmeroma dobro vpe-
ljano šolsko hranilno službo, je

Brestanica

Srečanje pionirjev zgodovinarjev in likovnikov

„Tmova poti izgnancev je bilo namenjeno 7. srečanje slovenskih pionirjev, ki so bili v dneh od 23. do 25. aprila gostje svojih vrstnikov iz Krškega in Brestanice. Vabilu organizatorjev se je odzvalo 58 osnovnih šol, učenci iz Sarajeva in celo iz italijanske Gorice. Svoje stvaritve so mladi zgodovinarji in likovniki namenili usodnim dnevom slovenskega naroda pred 30 leti.

Na zborovanju med govorom tov. Šetinca. (Foto: V. Podgoršek)

Izredno domiselna dela so ustvarili v teh dneh, na skupni razstavi pa nazorno prikazali tudi številne predmete iz mnogih nemških taborišč, kamor je okupator izgnal več desetisoč Slovencev. Na isto temo sta bila uglasena tudi javna oddaja Spoznavamo zgodovino izgnanstva in posvet mentorjev zgodovine ter likovnega pouka. Večina udeležencev si je ogledala tudi muzej slovenskih izgnancev in kulturne znamenitosti Kostanjevice.

Posebno pestra je bila sklepna slovesnost, ko so ob odprtju razstave podelili številna priznanja. Najbolj so se izkazali prav domači šolarji, učenci iz

Rake, Senovega, Brestanice in Krškega, poleg njih pa še iz Loč, Dobrovega, Deskl in Dola. Sledilo je zborovanje na dvorišču gradu Brestanica, ki se ga je udeležilo prek 2.000 pionirjev, slavnostni govor pa je imel sekretar IK predsedstva CK ZKS Franc Šetinc. Ker je tudi sam doživljal raznorodno politiko nemškega fašizma, je bila njegova beseda še

posebno prepričljiva. Med drugim je omenil, da si moramo prizadevati za enakopravno šolanje slehernega mladega človeka, preprečevati podaljševanje študija in vzgajati na temelju obujanja tradicij naše NOB mladega človeka v do-
brega samoupravljalca. Potem ko je predal pionirjem Kurirčkovo pošto, se je začel bogat kulturni program, popoldne pa je republiški sekretar za ljudsko obrambo Miha Butara zaželel srečno pot še mladim pohodnikom, ki so se odpravili do osvobojenega ozemlja na Kočevskem.

VLADO PODGORŠEK

Popravek

V članku Recimo bobu bob!, objavljenem v 9. številki našega časopisa, popravljamo zadnji del stavka: V skladu z načelom za enako delo enako plačilo, ki ga skupna komisija ne zavrača, sem zapisal konkretne predloge, ki naj se vnesejo v samoupravni sporazum ter s tem že upošteval stališča komisije „malce je treba upoštevati, da gre za nov sporazum in ne za krpanje starega“, te naloge pa očitno komisija ni hotela videti. Pravilno: ... teh predlogov pa očitno komisija ni hotela videti.

KATERI NAROČNIK IZ ORMOŽA NAM JE 4. 5. T. L. NAKAZAL 50.00 DINARJEV, PRI TEM PA POZABIL NA POLOŽNICE ZAPISATI SVOJ PRIIMEK IN IME TER NASLOV?

Govor ob razvijanju prapora na posebni osnovni šoli Pohorski odred iz Slovenskih Konjic

Na podružničnih šolah

Dovolj dobrega zraka in prostih delovnih mest

Stanje v gospodarstvu je tako, da se je treba tudi v družbenih dejavnostih marsičemu odpovedati. Toda, ko je bilo za vse slabo, ni bilo nezadovoljstva, če pa je neupravičeno in nesorazmerno prikrajšanih samo nekaj ljudi, in to tistih, ki so že tako za marsikaj prikrajšani, potem je nekaj narobe. Nerazumljivo je, da so po novih merilih o formiranju sredstev za vzgojo in izobraževanje najbolj prikrajšane podružnične šole. Prvič se učiteljem zniža osebni dohodek za 10 %, ker so to oddaljene šole, drugič pa še za 5 %, ki so jih učitelji doslej prejimali zaradi težjega dela, ker poučujejo dva ali več razredov hkrati — kombinirano. Seveda so poleg tega še ob vse tiste dele dohodka kot druge normalne šole.

Tovarišica Mesesnelova iz Zavoda SRS za šolstvo nas je na predavanju v Polhovem Gradcu seznanila z rezultati raziskave, ki kažejo, da ni razlike med uspehi dela v kombiniranih in normalnih oddelkih. S tem ni mislila pohvaliti kombiniranega pouka kot nekaj, s čimer se dosega dobri rezultati, že kar sami po sebi. Če bi bilo tako, potem lahko v enem dnevu „skombiniramo“ vso Slovenijo. Uspeh je zaradi požrtvovalnega dela. Sploh ne mislimo, da smo učitelji na podružničnih šolah nekaj posebnega. Če bi tako mislili, bi bili že zaradi tega slabši. Vemo pa, da veliko delamo, da je delo težko in odgovorno, da se nimamo komu skriti za hrbet, če bi slabo delali, in mislimo, da tudi zaradi tega ne delamo slabo. Ni nam treba upoštevati pedagoških in političnih stisk, v katere pridemo in iz katerih si moramo predvsem sami pomagati, ne dela po družinski in organizacijah. Tega smo se navadili in delamo dovolj, ne da bi iskali priznanja. Toda — da se omalovažuje naše ozko poklicno delo — to je sramota. Kakšna pedagoška poteza, stimulans, pohvala, nagrada, priznanje — to deset in pet-odstotno znižanje OD. To je siromašenje siromašnih krajev, ker se v razmerah kakršne so, učitelju ni treba zadovoljiti tudi z najslabšim delovnim mestom. Zato bodo vasice ostale brez šol, poglabljalo se bo socialno razlikovanje. Načelo nagrajevanja po delu ni dovolj upoštevano — tega pa sindikat osnovne šole Polhov Gradec ne odobrava.

PRAPROTNIK JOŽE

ERNEST REČNIK

ERNEST REČNIK

Velika skrb za male občane

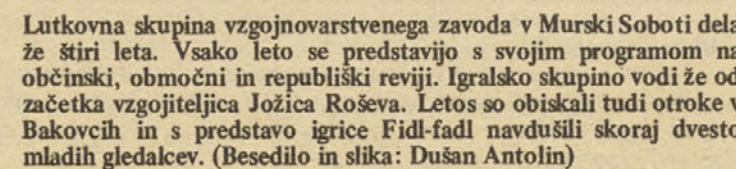
ZMAGA GLOGOVAC

Zavzemala se bo za to, da bodo normativi številčnosti otrok v oddelku uzakonjeni in da bi se financiranje zavodov uredilo sistemsko ter enotno za vso Slovenijo. Pri tem delu naj bi sodelovali: zavod SRS za šolstvo, republiška skupnost otroškega varstva, izobraževalna skupnost Slovenije in zbori izvajalcev. Isti organi naj bi izdelali metodologijo za enotno iz-

MAJDA VEŠLIGAJ

Delo, ki smo si ga zadali in ga tudi uspešno opravili, nam je navdahnilo novih moči in želja za razrešitev naše dejavnosti. Naš smoter je bil predvsem omogočiti otrokom pretežno delavskih in kmečkih družin organizirano predšolsko vzgojo. Tako smo v šolskem letu 1975/76 odprli več novih oddelkov po vsej občini: v Šentvidu pri Grobelnem en odderek in organizirano celoletno pravo otrok na šolo, po en odderek, — mešano skupino v Metinjnu in Lesičnem, v Podčetrtku dva oddelka — odderek mešane skupine in odderek prave otrok na šolo, v Bistrici

Programi ali opise programov pošljite na naslov: ZVEŽA PRIJATELJEV MLADINE SLOVENIJE, LJUBLJANA
Miklošičeva 16
Z. G.

ZMAGA GLOGOVAC

jo na soncu v naravi, na dvorišču, doma v kuhinji ali kopalnici in v učilnici. Je to pravzaprav fotografska igra s fotografskimi rekviziti, ki nadomeščajo dosedanjo ribsko svinčnikom ali barvicami. Za otoka je to novost. Ne potrebuje nobenega teoretičnega znanja fotografske tehnike, ki je ne bi niti razumel. Vzgojno pa je to igriva priprava za pojmovanje osnov fotografske tehnike, z različnimi možnostmi izvedbe in z različnim učinkom. Mojster Vlastja je to

Vsako soboto ob 16. uri v laboratoriju fotokluba Gorenja vas – Najmlajši pri delu

Stanovanj ni!

kultura

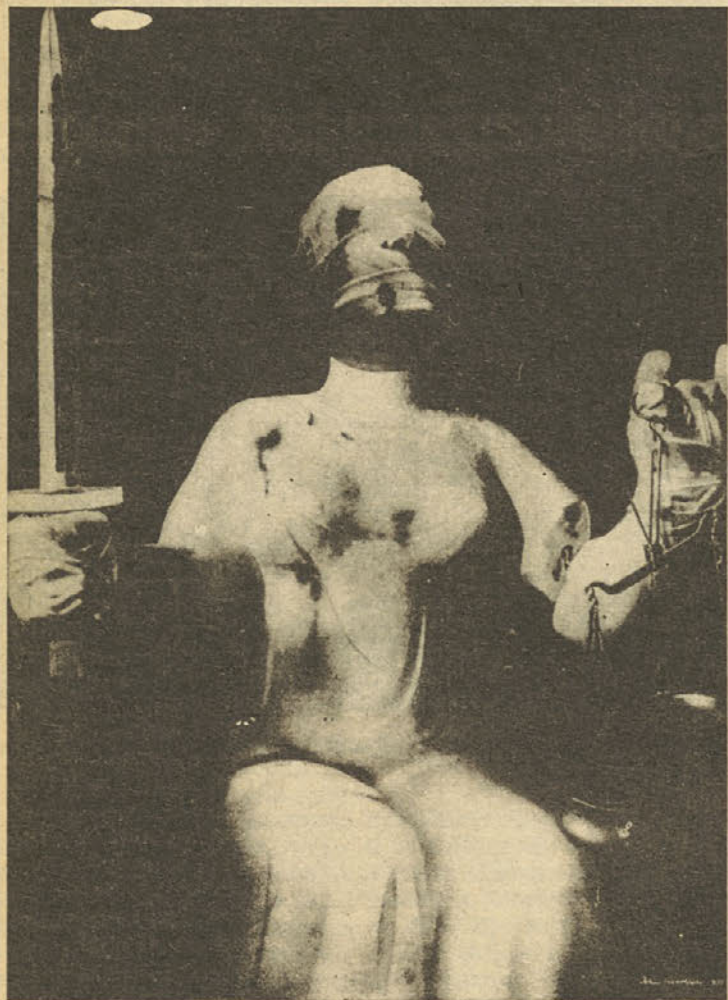
Razstava Johna Hartfielda

Ker so tuje razstave na Slovenskem redke, je vsaka od teh do godek zase, toliko bolj pomembna pa je, če predstavlja posameznika ali skupino, ki sta oblikovala izrazni in miselni koncept širšega, evropskega pomena. Med te sodi prav gotovo razstava, ki jo je priredila SAZU v Prešernovi sobi. John Heartfield je s svojimi fotografijami, fotografskimi montažami in lepljenkami ter z angažirano postal pojem tako v Evropi kot v Ameriki. Seveda pa je treba pristaviti, da je marsikaj videti v njegovih delih bolj angažirano ostrico zoper vojno in militarizem, zoper nacionalsocializem ali vsakršen fašizem in totalitarizem, zavzetost za malega človeka in obsodbo kapitalističnega sveta, manj pa kot izraz umetnosti. Tako mišljenje je lahko obstajalo zlasti tam, kjer fotografiji ni priznana možnost umetniškega izražanja, in ji odrekajo zmožnosti estetskega oblikovanja. Tudi Enciklopedija likovnih umetnosti (Zagreb) molči o Johnu Heartfieldu (prav gotovo iz teh razlogov). In vendar nastopa Heartfield že pet desetletij kot izjemen umetnik. Je več kot zgovoren kronist zelo razgibanega časa z vsemi protislovji, prepadi in zločini, ki segajo v obdobje med svetovnima vonama in še dlje.

John Heartfield je prišel v dadaističnem krogu iz protesta zoper tradicijo in meščansko preživetost, da bi zatem kot levičar angažirano uperil fotomontaže v bistvena družbena in politična vprašanja, ki niso zadevala zgolj Nemčije, marveč vso Evropo. Odločno se je postavil zoper kapitalizem, videl v denarnih krogih izvir vojne in bede proletariata — v tem tematskem krogu je podajal fotomontaže z zelo zgovorno in neposredno učinkujočo vsebino, tu in tam dodal nekaj besed, vendar je lahko prav vsak dojel smisel in sporočilo njegovega dela. Heartfield je zdaj resen, še raje ironično nabrušen, vedno pa terja sodelovanje gledalca, ki ga ne pusti neprijetnega. Sledi njegova dela so vidne v ustvarjalnostih mnogih sodobnih likovnikov, posnema pa ima tudi njegova fotografija. Toda nihče od teh ga ni dosegel. Težnja Heartfieldove fotografije je tesno povezana z njegovo vizijo socialističnega sveta in propada kapitalizma. Vselej želi ohraniti humanistično sporočilo, čeprav skozi žogo tematiko, kjer vlada nasilje, ki ga hkrati obsoja; vedno je zračen s časom in aktualnostjo dogajanja.

Razstava v SAZU daje lep vpogled v delo J. Heartfielda, iz bogate dejavnosti pa žal, pogrešamo več njegovih že kar antologijskih del. Spomnil se jih bo zlasti tisti, ki je imel priložnost videti njegovo retrospektivo. Škoda tudi, da ni vključenih vsaj nekaj del zadnjih desetletij po vojni, ker tudi ta delež široke javnosti najmanj pozna. Razstavni katalog je skrbno zasnovan. Čeprav je Heartfieldovo delo navezano na določen čas in razmere, pa nam tudi dandanes zgovorno drami vest in dejanje.

IGOR GEDRIH

Pravica

Ivan Cankar in likovna umetnost

Ljubljanski mestni muzej je pripravil privlačno razstavo v počastitev stoletnice rojstva Ivana Cankarja: Ivan Cankar in likovna umetnost. Ne gre za eno tistih razstav, ki bi mogla predstaviti vse, kar bi spadalo k taki tematiki, vendar pa zbuja ponujeni ekspoziti dokaj nazorno podoba bodisi o tem, kolikšen ustvarjalni odmev je imela pisateljeva osebnost pri naših likovnikih, privlačne pa so tudi izvirne ali reproducirane Cankarjeve risbe, ki pričajo o njegovi samobitni likovni sproščenosti, ne da bi kdaj pomislil na kaj več kot na risarski zapis iz veselja. Tudi ilustracije k Cankarjevim delom so več kot zgolj formalno dopolnilo k njegovim besedilom. Vsa ta območja pa doslej še niso načrtno ovrednotena, zato je razstava vredna pozornosti. Nanjo je treba opozoriti šole in učitelje.

Drevesi na obali, olje, 1975, Herman Pečarič

Gledališče

»Kralj Matjaž in Alenčica«

Ob krstni uprizoritvi Zajčeve igre

Dane Zajc je vstopil v otroški svet z zbirko pesmic za otroke *Bela mačica*. Pesniška beseda, ki je svetu odraslih zapustila *Požgano travo* in druge „resne“ zbirke, je tu osvobodena mračnih, trgajočih sil, kot okopana v drugi luči. Lahko bi govorili o novi potezi poetične ubeseditve za otroke v slovenski lutkovni igri. Pesnik, ki je to pomlad izdal skupaj z M. Bizovičarjem pršljiv otroški besedomet *ABECEDARIJA*, se svojevrstno loteva lutkovnega medija. Staroslovski nadih o kralju-rešitelju (ki tudi po potresih spi dalje), nosi vsa obeležja izročila — tisto ljudskost, ki zadira z jedro, okorno, šegavo robatostjo iz besedila, lutk, kostimov in iz prilagajene intonacije glasov. V tej uprizoritvi doseže dve novi ravni.

Levi delež nosi avtor Zajc. Naslonil se je na ljudsko pesem na tisti svobodnjaški, metuljčasti ravni, ko mu služi za posodo, v katero izlije svojo duhovno, nazorsko, filozofsko, miselno vsebino.

Ljudskost je dobila svoj sodobni korelat, ki mu ne manjka humorno-satirične večplastnosti. Svečani, vzvišeni ton se razvrednoti in kralj je prav tak kot otrok na dlani ljubezni, ki poskuša vse okrog sebe omisliti — kot vsak od njegovih vojakov. Nova lutkovna govorica jemlje otroku iluzijo kraljevskosti (igralci vodijo lutke vidno, brez zavese). Pravljica, ki je bila vedno vsajena v pedagoško-gizirano posredovanje vrednot, se razbije. S tem doseže scena živost, današnjost — hkrati pa izzove sodelovanje, miselno vključevanje gledalca v tok igre, kar je izročilo nove dramaturgije.

Druga ravna so lutke akademske slikarke Melite Vovk-Stihove. Iz sicer tradicionalnih lutk-silicijank je ustvarila svežo, presenetljivo likovno govorico, ki predstavlja neke vrste prelomnico. Značajske posebnosti je podčrtala z obliko, velikostjo lutk, barvami in različnimi načini gibanja. Tako je razkrila svojo nesporno humorno-satirično likovno nadarjenost, ki sicer oblikuje slovensko mladinsko literaturo kot ena redkih samoniklih likovnih ustvarjalcev. Mitičnost, zavezanost izročilu je v rokah dveh močnih ustvarjalcev dobila novo razsežnost, saj beseda ne more „hoditi po odru“ brez plastične vizuelnosti.

Režiserka Helena Zajčeva (Alenčica) je s tenkim posluhom združila likovno in pesniško govorico s prostorskimi postavitvami in zvočnostjo.

Ob „odkriti“ odrski predstavi pa se pojavi vprašanje dvojne igre: igre lutk in igre živega igralca, ki lutko vodi.

Igralci Nadja Strajnar, Zdenko Majron in Božo Jaklin so vstopili v to novo možnost drzno in harmonično zlit v vlogo. Brez dvoma pa je ta prijem zbudil nezaupanje in rahlo zmedo, ker je deziluzija na klasične lutkovne prijeme še močno pričujoča.

IVANCIMERMAN

Film

Idealist

Novi slovenski film združuje tri odlike: umetniško literarno predlogo, izvrstno igralsko stvaritev Radka Poliča (pa tudi drugih igralcev, na primer Milene Zupancičeve) in režiserjevo vizualno upodobitev Cankarjevega dela. Če pa ga hočemo oceniti glede na literarno besedilo, se moramo vprašati, ali film tudi resnično zbuja isto vest o svetu, človeku in družbi kakor pisateljev roman. Zgodovinske razmere, v katere je postavljena filmska in literarna podoba idealizma, lahko dajejo vtis minulosti. Učinkovitejša je pravzaprav prisposoba, ki si samo sposoja obleko neke trenutne realnosti, za katero se skrivajo splošne zakonitosti življenja. Od nas, gledalcev, je odvisno, ali bomo kostume v filmu znali „preobleči“ v svoje — v kostume, v katerih igramo današnje idealiste in konformiste. Okrog nas ne manjka zapitih idealistov in brezobzirnih konformistov, samo da nam je težko priznati enako bedo sveta, ki pušča krvaveti ljudi s humanimi vzori ter manipulira z njihovimi idejami.

Idealizem pripada človekovemu notranjemu doživljanju, zato gre za ideali samo človek s čutečo notranjostjo, ki pa največkrat nima materialne moči. Veliki idealisti v svetovni zgodovini so dali tej senzibilnosti tudi duhovno moč. Film in roman pa prikazujeta tisti šibki idealizem, ki temelji na zanosu in čaru idealov in se ne more odpovedati doživljanju čustvene drame idealistove osebnosti. Vendar sta zanos in čar iskrena in doživeta. V trenutku materialne negotovosti in osamljenosti, s katerima družba zlonamerno kaznuje idealista, se ta drama polasti nosilca človeških idealov in ga stre. Preide v pasivnost in nedejavni plemeniti srd. Idealist s čustvi teatralizira svojo usodo in opravičuje svojo šibkost. Film je posebno močan v podobi, ko se razprostre idealistova razklanost: njegova propadla eksistenca se razkruja, umira, vendar pa v njej bodisi kot vest bodisi kot spomin vstaja resnična duševna podoba idealistove osebnosti. Lik takega idealista je pravzaprav podoba nemoči aktivno doživljati neizogibni razkol med stvarnim in duševnim jazom ter podoba spečega sna o idealnem človeku, ki se je lahko uresničil samo do pol poti.

Takšna je namreč boleča izpoved obeh del. Boleča je, ker izziva sedanjost, zato tudi zasluži pozornost bolj kot druge lastnosti, slabosti ali vrline filma.

SAMO SIMČIČ

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Na tej in oni strani reke

Živimo v času, ki hlasta za novostmi. Kos je marsikateri, prej skorajda neresljivi nalogi. Brati in pisati smo naučili ne le sebe, ampak tudi številne „misleče“ stroje. Ob tem nenehno preverjamo bitnost in zakonitosti tovrstnega delovanja, ki nas usposablja, da združujemo, kar je celota, in ločujemo kar je treba ločevati.

V zadnjem času se večkrat postavlja vprašanje, kakšen je razloček med ustvarjalci in neustvarjalci; tudi sredstva obveščanja objavljajo prispevek na temo umetnosti in kritika, teorija in praksa.

Bujni razcvet umetniškega ustvarjanja in občasno še številnejši primeri zanosnega kritičnega opredeljevanja teh dosežkov kažejo, da bi delne rešitve tega, včasih kar perečega vprašanja lahko speljale marsikoga v zmotno prepričanje. Menil bi, da gre pravzaprav za isto prizadevanje, da stoje kritiki in umetniki na istem bregu zdaj počasne zdaj deroče reke kulturnega življenja.

Ce bi bilo to res, tedaj bi bili resnična kultura in resnična umetnost le seštevek umetniških del in kritik; dobili bi kulturni komplet in s tem bi bilo vse rešeno.

V iskanju primerne ponazorila se kar vsili primerjava z enim ali dvema bregovima. In kjer je breg, je tudi reka; kjer je reka, je tudi voda; in kjer je voda so tudi odsevi. Odsevi so pomenili Platonu tisto stopnjo bitnosti, ki ji ustreza stopnja spoznanja le kot ugi-banje. Primerjava postaja torej vse bolj smiselna. Preveč varljiva bi bila zgodba zgolj o enem bregu. V resnici obstajata dva, ki sta si lahko na las podobna, toda pogled z njiju je povsem različen.

Na bregu, kjer so ustvarjalci, rastejo stavbe njihovih del, prostor polnijo materialni objekti velikih razsežnosti, pestrih oblik in barv. Vse na njih je jasno in oprijemljivo za tisti kraj in čas.

Ocenjevalci, kritiki in spremljevalci z drugega brega pa si prizadevajo uganiti, kaj je za visoko fasado mestnih njihovih del, čemu vse to. Kaj je izhodišče njihovega ocenjevanja? Le pogled na fasade in sence v vodi, na odseve s kaj pičlo podobo resničnosti, z vide-zom, ki vara?

Ce bi razmišljali tako, bi lahko postali pristranski. Toda nepravilne in često meglene ocene nas spodbujajo, da razmejimo to, kar je različno, in opozorimo na tiste poteze, ki zahtevajo povsem svojevrsten in samostojen način obravnave. Res je, da več ljudi več ve. Toda včasih te z drugega brega zadene novica, ki zbode kot negacija, pa vendarle pomaga razvozlati dialektiko nasprotij. K temu tudi težimo.

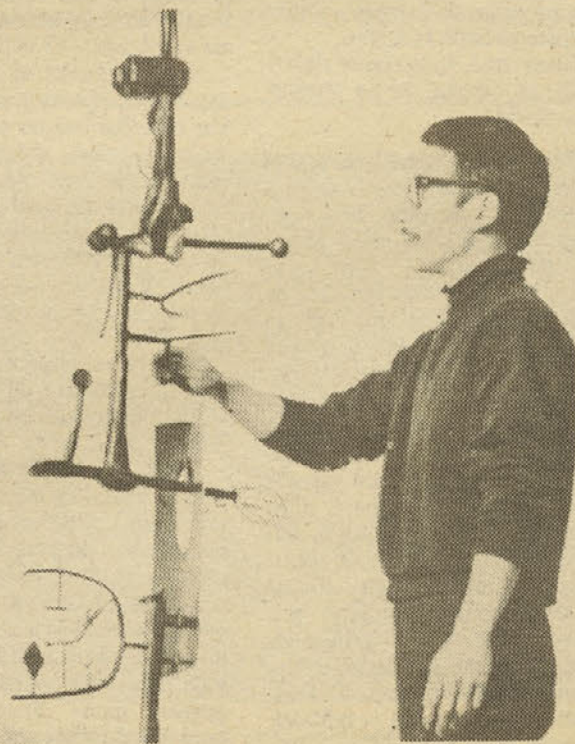
Ce namreč nekdo skuša odkriti resnico o mestu onkrat brega iz senc v vodi, mu spodrsnjaja ni mogoče zameriti. Ce pa se v drznih zavesljajih poda vzdolž reke v čolnu in preze, kar je nastajalo v stoletjih ob reki, je njegov potopis podoben samozavestnemu drdranju motorja, ki ga ne upravlja roka iskalca, ampak le nojevščina snoba.

Pričevanje takih „ocenjevalcev“ se omeji le na subjektivno spoznanje, ki mu ne sledi obvezna nadaljnja stopnja dialektične kritike, predvsem kot samokritike in iskanja protislovnosti. Svoja mnenja enačijo z objektivno resnico. Njihova „ocena“ bi bila približno taka: Resda na drugem bregu opazimo neko bivališče, žal pa v srednjeveški arhitekturi manjkajo najnujnejši elementi: pralni stroji, in tudi televizijskih anten ne opazimo... Skratka, nič kaj zanimivo, in če sodimo po odsevih v vodi je to le blede sence življenja. Poročevalčeve besede naj bi uteleševale pristno življenje. Bile naj bi edina resnica, s katero je mogoče nadomestiti vse.

Ni težko razsoditi: Vse, kar imajo ocenjevalci na voljo, so v najboljšem primeru sence v vodi, čimbolj pa se jim približujejo, tem manj resnične so te podobe; jasno vidijo le valove reke. Samo iz primerne razdalje so sposobni dojemati, kar jim je dano. Želijo ostati to, kar so, zato se morajo s tem zadovoljiti. Ce pa bi prestopili na nasprotni breg, bi zanje veljala merila sposobnosti urejanja, gradnje, ustvarjalne dejavnosti. Znašli bi se sredi ali ob robu povsem različne bitnosti življenja. Sence svojih del ne bi našli, našli pa bi temelje svoje drugačne potrditve.

V času natančnih opredelitev miselnih postopkov spodrsnjaji niso dopustni, ker bi jim že očitali pristranost. Kdor se želi napiti čiste vode, naj stopi po reki navzgor do izvira potoka. Kdor želi jasne podobe življenja, naj izmeri svoje delo tudi v materialni razsežnosti splošne in svoje biti.

IGOR PLESKO

Tajiri Shinkichi ob svoji plastiki „na štiri oči“...

Sadje zelenjava

**VELETRŽNICA S KMETIJSKIMI PRIDELKI
LJUBLJANA**

NUDI SLOVENSKIM ŠOLAM:

- svežo zelenjavo
- sveže domače in južno sadje
- konzervirano sadje in zelenjavo
- sadne sokove
- sadne sirupe
- razne zelenjavne koncentrate
- džeme, marmelade
- suho sadje; slive, hruške itd.
- fižol v zrnju
- jajca

Vse našeto blago vam nudimo po dnevnih grosističnih cenah.

Naročila sprejema naša prodajna služba

telefon: 316-185
317-564
317-249

Ljubljana, Poljanska 46/a

Popravek

**Scena — Ljubljana, Cigaletova 8,
tel. št. 312-577**

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
opozarja na pomembno delo

PEDAGOGIKA I-II

Knjigi, ki so ju uredili dr. Ljubo Krmeta, dr. Nikola Potkonjak, dr. Vlado Schmidt in dr. Pero Simleša, zajemata vsa bistvena poglavja pedagogike in sta namenjeni poklicnim učiteljem vseh vrst in stopenj šol. To delo prinaša tako obširno gradivo, da bodo po njem segali tudi vsi, ki kakorkoli delujejo na področju vzgoje, izobraževanja, šolstva in prosvete, pa tudi tisti, ki so s svojim delom povezani s pedagoško teorijo.

Še posebej bo to delo nepogrešljiv priročnik za prosvetne delavce, ki opravljajo strokovni izpit, pri izrednem študiju in pri poglobljanju pedagoškega znanja.

Knjigi, ki obsegata 1176 strani, vezani v platno, staneta 660 din. Dobite ju v vseh knjigar- nah, naročite pa ju lahko pisмено z izpolnjeno naročilnico na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
Mestni trg 26, Ljubljana

NAROČILNICA PD-III

Nepreklicno naročam delo PEDAGOGIKA
v 2 knjigah.

Ceno 660 din bom poravnal takoj ali v mesečnih obrokih po 100 din. Knjigi mi pošljite na naslov (tiskane črke!)

Datum:

Podpis naročnika:

OSNOVNE ŠOLE VITANJE

ponovno razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja razrednega pouka.

Sprejememo tudi učiteljski par. Na voljo je novo dvosobno stanovanje v bloku.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERJA PRI VZGOJNOVARSTVENEM ZAVODU POSTOJNA

razpisuje prosta delovna mesta:

— 15 vzgojiteljic

Pogoji: končana srednja vzgojiteljska šola

Pismene prijave sprejema tajništvo VVZ. Postojna, Pot na Kremenco, št. 4

Stanovanje: po dogovoru — samske sobe.

OSNOVNA ŠOLA BOŠTANJ

razpisuje delovna mesta:

— učitelja angleškega jezika, PRU ali P (polovični delovni čas)

— učitelja slovenskega jezika, PRU ali P;

— učitelja likovnega in tehničnega pouka, PRU ali P;

— učitelja matematike in fizike, PRU ali P.

Delovna mesta so razpisana za nedoločen čas. Nastop dela: 1. 9. 1976.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja skupščine občine Slovenska Bistrica

razpisuje naslednja delovna mesta:

1. ravnatelja osnovne šole Pohorskega odreda Slovenska Bistrica

2. ravnatelja osnovne šole Spodnja Polskava

3. ravnatelja osnovne šole Gustava Šiliha Laporje

4. ravnatelja osnovne šole Veljko Vlahovič Črešnjevce

POGOJ:

Za ravnatelja šole je lahko imenovan, kdor izpolnjuje tele pogoje:

1. da ima visoko ali višjo izobrazbo pedagoške smeri, opravljen strokovni izpit in najmanj 5 let pedagoške prakse

2. da ima moralnopolitične vrline in je dejaven družbenopolitični delavec.

Na razpisana delovna mesta se lahko prijavijo tudi kandidati, ki izpolnjujejo pogoje pod tč. 2 in imajo srednjo strokovno izobrazbo pedagoške smeri ter najmanj 10 let delovnih izkušenj. Zavezati pa se morajo, da si bodo v 2 letih pridobili višjo šolsko izobrazbo pedagoške smeri.

Kandidati naj pošljejo vloge z življenjepisom, navedbo podatkov o dosežanjem delu in dokazili o strokovni izobrazbi komisiji za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja Skupščine občine Slovenska Bistrica v 15 dneh po objavi razpisa.

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE RODNI VRH

razpisuje prosto delovno mesto

— razrednega učitelja za nedoločen čas. Pogoji: U ali PRU

Stanovanja ni. Nastop dela: 1. 9. 1976.

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER — JESENICE

razpisuje za nedoločen čas naslednja prosta delovna mesta na strokovnih šolah:

a) 2 učitelja za poučevanje strojnih predmetov na tehniški metalurški in strojni šoli,

b) 2 učitelja za poučevanje metalurških predmetov na tehniški metalurški in strojni šoli,

c) učitelja za poučevanje obrambe in zaštite na strok. šolah.

Pogoji za sprejem:

a) diplomirani inženir strojništva (abs. II. stop.)

b) diplomirani inženir metalurgije (abs. II. stop.)

c) priznana strok. usposobljenost.

Nastop dela: 1. 9. 1976.

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA IDRIJA

razpisuje prosti delovni mesti:

— specialnega pedagoga za podaljšano bivanje

— učitelja telesne vzgoje

Pogoji:

— dokončana višja ali visoka šola

— začetek dela za nedoločen čas: 1. 9. 1976

— stanovanj ni.

Odbor za medsebojna delovna razmerja bo sprejemal vloge s prepisi spričeval in življenjepisom do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA

MATIJA BLEJCA MENGEŠ,

odbor za medsebojna delovna razmerja,

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

— učitelja za 3. razred

(U ali PRU za razredni pouk)

— učitelja za OPB na podružnični šoli Trzin

(U ali PRU za razredni pouk)

— učitelja zemljepisa

(PRU ali P za zemljepis)

— pomočnika ravnatelja

(U, PRU ali P z opravljenim strokovnim izpitom in deset-

letno delovno prakso, potrebne moralno-politične lastnosti in čut za gospodarska vprašanja)

Za vsa delovna mesta velja poskusno delo 3 mesece.

Prošnje pošljite v 15 dneh po objavi.

KMETIJSKI ŠOLSKI CENTER

RAKIČAN

PRI MURSKI SOBOTI

razpisuje za nedoločen čas delovno mesto:

— učitelja telesne vzgoje, P.

Stanovanja ni.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

Delovna skupnost ZDRAVSTVENE ŠOLE MURSKA SOBOTA

razpisuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom prosto delovno mesto:

— učitelja nemškega in angleškega jezika —

visoka izobrazba

Odbor za medsebojna razmerja OSNOVNE ŠOLE BAKOVCI

ponovno razpisuje za nedoločen čas prosta delovna mesta:

— učitelja nemškega in slovenskega jezika, PRU

— učitelja slovenskega in nemškega jezika, PRU

— učitelja matematike in fizike, PRU

— učitelja biologije in kemije, PRU

— učitelja glasbenega pouka in zborovsko petje, PRU.

Na delovna mesta, za katera se ne bodo prijavili učitelji z ustrezno izobrazbo, bomo sprejeli tudi absolvente PA za določen čas.

Stanovanja zagotovljena v bloku. Prednost imajo kandidati, ki bodo stanovali v kraju službovanja.

Rok za prijavo na razpis je 15 dni po objavi.

Delovna skupnost OSNOVNE ŠOLE GORNJI PETROVCI

razpisuje prosta delovna mesta:

— učitelja matematike in fizike, PRU

— učitelja zgodovine, zemljepisa in domovinske vzgoje, PRU

— učitelja tehničnega pouka (dopolnjevanje z zemljepisom), PRU

— učitelja nemščine (dopolnjevanje iz drugih predmetov), PRU

— učitelja glasbene in likovne vzgoje ter za pevski zbor, PRU

(veselje do dela z instrumentalnim ansamblom)

Če ne bomo dobili prijav z ustrezno izobrazbo, bomo na razpisana delovna mesta sprejeli absolvente pedagoške akademije z ustrezno skupino za določen čas.

Stanovanj ni!

Prijave pošljite v 15 dneh na: Osnovna šola Gornji Petrovci 69203 Petrovci.

**JUGOBANKA – SEDEŽ LJUBLJANA
TITOVA 32**

IZPOSTAVE:

- 61000 LJUBLJANA, Pražakova 14
- 61000 LJUBLJANA, Šiška, Celovška 106
- 61000 LJUBLJANA, Bežigrad, Titova 64
- 63000 CELJE, Titov trg 7
- 64270 JESENICE, Maršala Tita 20
- 62000 MARIBOR, Svetozarevska ulica bb.
- 69000 MURSKA SOBOTA, Staneta Rozmana 5
- 67000 SEŽANA, Partizanska 7

PRIDI POME V JUGOBANKO

**TURISTIČNA AGENCIJA
LJUBLJANA, TRDINOVA 3
tel. 310-933, 314-544**

VAM NUDI PRIJETNA POTOVANJA

Kumrovec—Stubica
Plitvice
San Marino
Kneževina Monaco
Dunaj
Budimpešta
Kneževina Liechtenstein

25. 5. (1 dan), cena 235 din
5. 6. (2 dni), cena 540 din
29. 5. (2 dni), cena 580 din
3. 6. (4 dni), cena 1.490 din
5. 6. (2 dni), cena 710 din
12. 6. (2 dni), cena 770 din
11. 6. (3 dni), cena 1.195 din

Na voljo so vam programi za letni oddih v

- **POREČU** (hotel Lotos, Bellevue, hotelsko naselje Pical in Lanterna)
- **UMAGU** (hoteli skupina Zagreb in hotelsko naselje Polinesia)
- **ŠIBENIKU** (hotelsko naselje Solaris)

Po vaših željah lahko organiziramo izlete po domovini in tujini. Profesorjem, študentom in dijakom priporočamo, da si čimprej zagotovijo avtobuse za končne izlete. Vse informacije dobite po telefonu št.: 314-687.

Zaupajte nam in se oglasite v naši poslovalnici!

KOVINARSTVO »MAJA«
61000 Ljubljana,
Celovška cesta 182/A
Telefon 061 57 431

Kovinarstvo »MAJA« nudi

šolam v izgradnji, rekonstrukciji in za vzdrževanje:

- izdelavo in postavitve montažnih hal
- odlitke barvnih kovin
- rezalne stroje
- izvrstne aluminijaste radiatorje
- servisne storitve
splošne ključavničarske in strojne dejavnosti

Interesentom za radiatorje dajemo brezplačne strokovne nasvete pri projektiranju ogrevanja. Izdelamo jim tudi predračune, če to žele. Na obisk vabimo strokovne izletnike in sprejemamo v uk splošne ključavničarje.

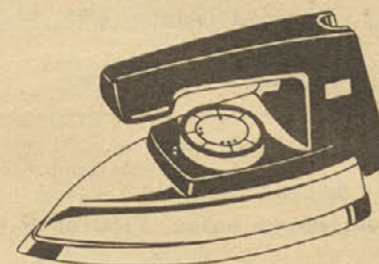
Tovarna gospodinjskih aparatov in elektromateriala Ljubljana-Črnuče, cesta 24. junija, št. 23, tel. 343-271

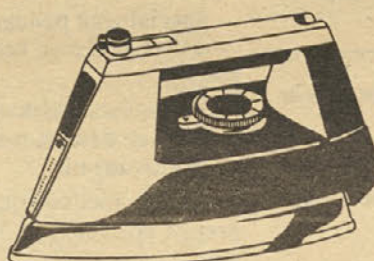
**Vam nudi
za vašo
vsakodnevno
uporabo
naslednje
izdelke**

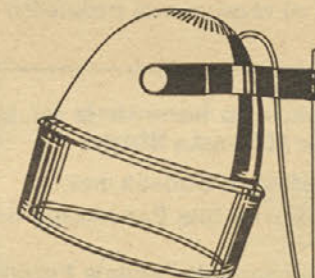
TIP 990 AVTOMATSKI LIKALNIK ELMA - ROWENTA

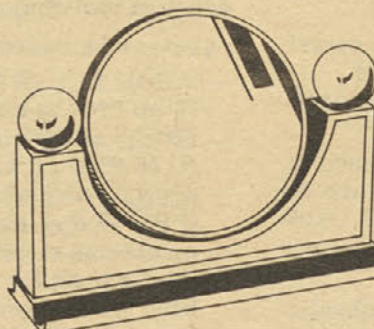
TIP 995 AVTOMATSKI LIKALNIK »MOJCA« ELMA - ROWENTA

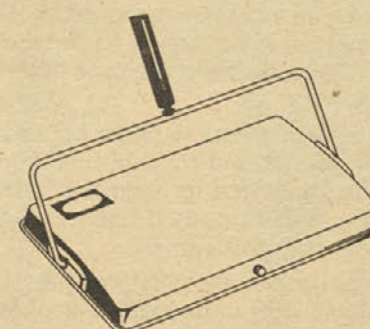
TIP DA-04 VLAŽILNI LIKALNIK ELMA - ROWENTA

TIP 950 SUŠILNA AVBA ELMA - ROWENTA

TIP VO-01 KOZMETIČNO OGLEDALO ELMA

TIP 930 ČISTILNIK PNEVROG ELMA